FLÓAMANNA SAGA.

BÚIÐ HEFIR TIL PRENTUNAR

VALD. ÁSMUNDARSON.

REYKJAVÍK.

KOSTNAÐARMAÐUR: *SIGURÐUR KRISTJÁNSSON.*

1898.

FORMÁLI.

Flóamanna-saga hefir verið gefin út tvisvar áður, af Guðbrandi Vigfússyni í „Fornsögur“ Leipzig 1860 og af séra Þorleifi Jónssyni, Reykjavík 1884.

Hún hefir verið gefin út eftir pappírshandriti í safni Á. M. (516 4to), sem Ketill prestr Jörundarson hefir ritað eftir „Vatnshyrnu“, er brann í Kaupmannahöfn 1728, og eru ekki til önnur handrit af sögunni, sem nokkurs sé um vert.

Sagan er hér gefin út eftir hinum fyrri útgáfum. Hún er talin skrásett á síðasta fjórðungi 13. aldar. Ýmsar frásagnir hennar koma eigi vel heim við tímatalið, en eigi að síður er sagan allmerk.

TÍMATAL.

Hallsteinn Atlason mjóva kom til Íslands . . . . um 900.
Hallsteinn Atlason deyr . . . . . — 915.
Fæddr Þórðr dofni Atlason . . . . — 917.
Atli Hallsteinsson deyr . . . . . — 926.
Þórðr dofni hefnir föður síns . . . — 933.
Fæddr Þorgils örrabeinsstjúpr . . . — 937.
Hvarf Þórðar dofna í hafi . . . . — 939.
För Þorgils í fóstr til Lofts . . . — 942.
Þorgrímr örrabeinn gengr að eiga Þórunni móður Þorgilsar . . . — 943.
För Þorgils utan til Noregs . . . — 963.
Fall Þorgríms örrabeins . . . . . — 965.
Útkoma Þorgilsar . . . . — 973.
För Þorgils til Grænlands . . . . — 986.
Útkoma Þorgilsar frá Grænlandi . . — 992.
Þorgils örrabeinsstjúpr deyr, 85 ára gamall . . . . — 1022.

Flóamanna saga.

Haraldr konungr gullskeggr réð fyrir Sogni. Hann átti Sólvöru, dóttur Hundólfs jarls, systur Atla jarls mjóva; þeira dætr váru þær Þóra, er átti Hálfdan konungr svarti Upplendingakonungr, ok Þuríðr, er átti Ketill helluflagi. Haraldr konungr ungi var son þeira Hálfdanar ok Þóru; honum gaf Haraldr konungr gullskeggr nafn sitt. Haraldr konungr gullskeggr andaðist fyrst þeira, enn þá Þóra, þá Haraldr ungi síðast, ok bar svá ríkit undir Hálfdan svarta, enn hann setti þar yfir Atla jarl hinn mjóva. Síðan fekk Hálfdan konungr Ragnhildar dóttur Sigurðar konungs hjartar. Áslaug var móðir Sigurðar hjartar, dóttir Sigurðar orms í auga, Ragnars sonar loðbrókar. Móðir Sigurðar orms í auga var Áslaug, dóttir Sigurðar Fáfnisbana, Sigmundar sonar, Völsungs sonar, Rers sonar, Sigars sonar, Óðins sonar, er réð fyrir

Ásgarði. Móðir Áslaugar var Brynhildr Buðladóttir. Son Hálfdanar svarta ok Ragnhildar var Haraldr, er fyrst var kallaðr Dofrafóstri, enn þá Haraldr lúfa, enn síðast Haraldr hinn hárfagri. Þá er Haraldr hinn hárfagri gekk til ríkis í Noregi, þá mægðist hann við Hákon jarl Grjótgarðsson, ok fekk hann þá Sygnafylki Hákoni mági sínum, enn Haraldr konungr fór í Vík austr, enn Atli jarl vildi eigi laust láta ríkit fyrr enn hann fyndi Harald konung. Jarlarnir þreyttu þetta með kappi svá at hvárrtveggi dró lið saman. Þeir fundust á Fjölum í Stafanesvági, ok fekk Hákon jarl sigr, enn Atli jarl varð sárr ok var fluttr í Atlaey ok dó þar ór sárum. Atli jarl átti þrjá sonu: hét einn Hallsteinn; hann var elztr ok vitrastr þeira bræðra; þá Hersteinn ok Hólmsteinn. Hallsteinn átti Þóru Ölvésdóttur. Þeir bræðr lágu í hernaði.

2. Björnólfr hét maðr, enn annarr Hróaldr; þeir voru ágætir menn; þeir váru synir Hrómundar Greipssonar; þeir fóru af Þelamörk fyrir víga sakir ok staðfestust í Dalsfirði á Fjölum. Son Björnólfs hét Örn, er réð fyrir Firðafylki; hans son var Ingólfr, enn dóttir Helga; bæði váru þau fríð at sjá; enn son Hróalds var Hróðmarr, faðir Leifs. Þeir Ingólfr ok Leifr váru frændr ok fóstbræðr. Móðir Leifs var Hróðný, dóttir Ketils bifru Hörða-

Kárasonar. Þá var Ingólfr tuttugu vetra, er þetta var, enn Leifr átján vetra. Ingólfr gekk fyrir föður sinn ok segir honum, at hann vill halda í hernað, ok bað hann afla nökkurs. Leifr gekk ok fyrir sinn föður, biðjandi hann slíks hins sama ok váru þeim gefin mörg langskip. Biðja nú síðan samlags við sonu Atla jarls. Þeir váru fúsir þessa við Ingólf; enn þat váru lög í þann tíma, at eigi skyldi yngri maðr vera í herförum enn tuttugu vetra, enn elligar vildu þeir gjarna Leif í lög taka. Leifr svarar: „Ef vér komum í nökkura raun, sjám þá, ef ek stend at baki öðrum; gefumst ek ok eigi verr enn aðrir, þá á ek ekki at gjalda æsku minnar“. Ingólfr sagði þá báða fara skyldu, ella hvárigan; verðr þat at kjörum, at þeir fara allir samt ok leggjast í hernað, ok er svá sagt, at Leifr var hvatr ok röskr í öllum mannraunum. Ingólfr var vitr maðr ok ágætr í öllum álögum ok allri karlmensku. Þeim varð gott til fjár um sumarit ok kómu heim um haustit. Hróðmarr var þá andaðr, faðir Leifs. Nú mæla þeir mót með sér annat sumar, ok heldu þá enn í hernað allir saman, ok fengu þá miklu meira herfang enn hit fyrra sumarit; ok sem þeir kómu heim um haustit, var Örn faðir Ingólfs andaðr. Hallsteinn býðr þeim fóstbræðrum Ingólfi ok Leifi heim til veizlu, ok þat þágu þeir; ok at skilnaði gaf hann þeim

góðar gjafir. Síðan buðu þeir fóstbræðr þeim jarlssonum til veizlu; þeir bjóða ok at sér fjölmenni, ok vilja eiga undir sér meira, ef nökkut kann í at skerast. Nú koma þeir bræðr til veizlunnar, ok er mönnum skipat í sæti. Helga bar öl at veizlunni; hon var allra kvenna vænst ok kurteisust. Svá er sagt, at Hersteinn lítr oft til hennar blíðlega, ok at þessarri veizlu strengdi hann þess heit, at annathvárt skyldi hann Helgu eiga, eða enga konu ella; kvaðst hann nú fyrstr hafit hafa þenna leik, — „ok áttu nú Ingólfr“, segir hann. Ingólfr svarar: „Hallsteinn skal nú fyrst um mæla, því at hann er várr vitrastr ok várr formaðr at öllu“. Hallsteinn mælti: „Þess strengi ek heit, þó at mér sé vandi á við menn, at ek skal eigi halla réttum dómi, ef mér er trúat til dygðar um“. Hersteinn mælti: „Eigi er þessi heitstrenging þín þeim mun skýrlegri sem þú ert reiknaðr vitrari enn vér, eða hversu muntu gera, ef þú átt við vini þína um eða óvini?“ Hallsteinn svarar: „Þar ætla ek mér sjálfum fyrir at sjá“. „Þess strengi ek heit“, segir Ingólfr, „at skifta við engan mann erfð, nema við Leif“. „Eigi skiljum vér þetta“, segir Hersteinn. Hallsteinn kvaðst gerla kunna þetta at sjá, — „Leifi vill hann gifta Helgu systur sína“. Leifr strengdi þess heit, at vera eigi verrfeðrungr. Hallsteinn svarar: „Eigi mun mikit fyrir því, því at faðir

þinn fór fyrir illvirkja sakir af Þelamörk ok hingat". Nú þrýtur veizluna, ok er ekki til samfara mælt af Hersteins hendi. Fóru jarlssynir heim frá veizlunui ok sátu í búum sínum um vetrinn ok svá þeir fóstbræðr, ok er nú alt kyrt.

3. Um várit vill Leifr í hernað, enn Ingólfr latti þess ok sagði þeim vera mál at setjast um kyrt at búum sinum, — „ok muntu muna heitstrengingar þær, er fram fóru". Leifr svarar: „Þú ræðr, fóstbróðir, þínum ferðum, enn fara mun ek; held ek skjótt undan, ef ófriðlegt er". Ingólfr kvað hann slíku mundu ráða. Skilja þeir nú við þetta; ferr Leifr í hernað, ok fundust þeir jarlssynir, Hersteinn ok Hólmsteinn, við Hísargafl; þeir leggja at Leifi þegar, ok slær þar þegar í bardaga; hafði Leifr þrjú skip, enn þeir bræðr sex skip; vinna þeir nú skjótt skip af Leifi. Af stundu sjá þeir at sigla at þeim fim skip; stendr maðr á mesta skipinu við siglu, mikill ok fríðr, í grænum kyrtli ok hafði gyldan hjálm á höfði, ok mælti: „Við mikinn liðsmun áttu nú at etja, frændi, ok mun þat drengilegra at veita þér lið, Leifr frændi". Þar var kominn Ölmóðr hinn gamli Hörða-Kárason. Hann berst þá með Leifi, ok verða þau orrustu-lok, at Hersteinn fellr, enn Hólmsteinn verðr sárr ok flýr. Ölmóðr mælti þá: „Far þú heim með mér eftir stórvirki þessi".

Leifr mælti: „Skamt er heim í Fjörðu, ok hefir þú mikit lið ok gott mér veitt, frændi; vilda ek gjarna þú færir heim með mér“. Eftir þetta skildu þeir, ok heldr Leifr til móts við Ingólf ok sagði honum alt hversu farit hafði. Ingólfr segir mikit vera at orðit, ok biðr þá báða saman vera, ok svá gerðu þeir, ok heldu fjölment um vetrinn. Þann sama vetr fór Hólmsteinn at þeim Ingólfi ok Leifi, ok vildi hann drepa þá, enn þeir fengu njósnir af ferð hans ok fóru í móti honum ok varð þá enn orrusta mikil; fell þar Hólmsteinn. Eftir þat dreif lið at þeim fóstbræðrum, vinir þeira ok frændr ór Firðafylki; váru þá sendir menn til Hallsteins ok bjóða sættir með því móti, at þeir vilja leggja undir dóm Hallsteins; sagðist Ingólfr honum vel trúa til réttdæmis, ok bað hann muna heitstrenging sína. Hallsteinn kvað nú mikit at orðit, — „ok er nú mikill vandi í at dæma þetta mál“, — ok hefr svá sína ræðu: „Hersteinn bróðir minn lízt mér sem unnit hafi til óhelgi sér, ok vil ek eigi fé fyrir hann dæma né mannsektir, enn Hólmsteinn fór til mannhefnda eftir bróður sinn, ok því dæmi ek fyrir dráp hans fallnar eignir ykkrar ok báða ykkr burtu heðan ór Firðafylki áðr þrír vetr eru liðnir, ella falli þit óhelgir“. „Slíks var at ván“, sagði Ingólfr. Síðan bjuggust þeir fóstbræðr út til Íslands, sem segir í Landnámabók.

Við Ingólf er kendr Ingólfshöfði sunnanlands. Ok lýkr þar nú þeira viðskiftum.

4. Eftir fall Atla jarls mjóva safnaði liði Sigurðr jarl son Hákonar gamla, með ráði Haralds konungs hins hárfagra, ok vildi drepa Hallstein. Við þetta stökk Hallsteinn undan ok út til Íslands fyrir þessum ófriði, sem þá gerðu margir gildir menn, at þeir flýðu óðul sín fyrir ofríki Haralds konungs ok unnu áðr stórvirki nökkur. Hallsteinn skaut setstokkum fyrir borð í hafi til heilla sér eftir fornum sið; þeim sveif á land, þar sem síðan heitir Stokkseyri, enn skipit kom í Hallsteinssund fyrir austan Stokkseyri ok braut þar. Víða höfðu menn þá land numit. Hallsteinn nam land milli Rauðár og Ölfusár upp alt til Fúlalækjar, Breiðamýri alla upp at Holtum, ok bjó at Stjörnusteinum. Hallsteinn átti Þóru Ölvésdóttur; Atli ok Ölvér váru synir þeira. Hallsteinssund er fyrir austan Stokkseyri, þar sem braut skip Hallsteins, enn setstokkar hans kómu á Stálfjöru ok váru hafðir fyrir dyribranda á Stokkseyri. Öllum mönnum þótti mikils vert um Hallstein, sögðu hann skyldi hér ílendast; var mönnum mikil aufúsa á því þeim er í nánd váru, ok þótti mikill höfuðburðr at honum sakir ættar hans; varð Hallsteinn mikilmenni ok andaðist hann í elli sinni. Ok eftir andlát hans skiftu þeir bræðr með sér erfðum; bjó Ölvér at Stjörnusteinum;

þat heita nú Ölvéstóftir; hafði Atli í mót alt landnám milli Rauðár ok Ölfosár, Traðarholt ok Baugsstaði. Ölvér andaðist ungr; tók Atli þá allan arf eftir hann ok gerðist mikilhæfr maðr. Þræll hans hét Brattr; hann var honum hollr í sýslu sinni; honum gaf Atli frelsi; hann bjó í Brattsholti. Slíkt sama gerði hann við annan, er Leiðólfr hét; hann bjó á Leiðólfsstöðum. Þeir váru mikilhæfir menn ok vel vingaðir ok hollir mjök Atla.

5. Hallsteinn hét maðr; hann fór ór Sogni til Íslands; hann var mágr Hallsteins Atlasonar; honum gaf hann hinn ytra hlut Eyrarbakka. Hann bjó á Framnesi; hans son var Þorsteinn, er veginn var at fauskagrefti; hans son var Þorbjörn, er bjó at Framnesi. Í þenna tíma kom út Loftr son Orms Fróðasonar. — Nú er at segja frá Atla, at hann var ríkr maðr ok hlutdeilinn ok líkr í mörgu lagi frændum sínum. Loftr fór af Gaulum til Íslands ungr at aldri ok nam land milli Þjórsár ok Rauðár upp til Skúfslækjar, Breiðamýri upp til Súluholts, ok bjó í Gaulverjabæ, ok Oddný móðir hans, dóttir Þorbjarnar hins gaulverska. Loftr fór utan it þriðja hvert sumar fyrir hönd þeira Flosa beggja móðurbróður síns, at blóta at hofi því, er Þorbjörn móðurfaðir hans hafði varðveitt at Gaulum. Frá Lofti er margt stórmenni komit. Þá kom út Þorviðr bróðir hans

af Vörs. Loftr gaf honum land á Breiðamýri ok bjó hann at Vörsabæ. Hans börn váru þau Hrafn ok Hallveig. Þessir menn váru nú allir samtíða.

6. Flosi Þorbjarnarson, móðurbróðir Eyrar-Lofts, drap þrjá sýslumenn fyrir Haraldi konungi hárfagra, ok fór eftir þat til Íslands. Hann nam land fyrir austan Þjórsá, Rangárvöllu alla hina eystri austr frá Rangá. Hans dóttir var Ásný, móðir Þuríðar, er átti Valla-Brandr; son þeira var Flosi, faðir Kolbeins, föður Guðrúnar, móður Lofts prests, föður Jóns, föður Sæmundar, föður Margrétar, móður Brands, föður Kálfs. Özurr hét maðr hinn hvíti, son Þorleifs ór Sogni. Özurr vá víg í véum á Upplöndum, þá er hann var í brúðferð með Sigurði hrísa. Fyrir þat varð hann landflótti til Íslands, ok nam fyrst öll Holtalönd á milli Þjórsár ok Hraunslækjar; þá var hann fimtán vetra, er hann vá vígit. Hann fekk Hallveigar dóttur Þorviðar; þeira son var Þorgrímr kampi; hann var faðir Özurar, föður Þorbjarnar, föður Þórarins, föður Gríms Tófusonar. Özurr bjó í Kampholti. Hann andaðist þá er Þorgrímr var ungr. Þá tók við fjárvarðveizlu Rafn móðurbróðir hans. Böðvarr hét maðr; hann var leysingi Özurar; hann bjó á Böðvarsstöðum við Víðiskóg. Honum gaf Özurr hlut nökkurn í skóginum, ok mælti svá fyrir, at

hann skildi sér skóginn, ef misdauði þeira yrði, ok ætti Böðvarr engan erfingja eftir. Örn hét maðr; hann bjó í Vælugerði; hann átti Þorgerði Baugsdóttur, systur Steina snjalla í Snjallshöfða. Erni varð vant um haustit sextigu geldinga, ok hefir eigi góðan róm á Böðvari, ok berr á brýn honum, at hann muni tekit hafa. Böðvarr duldi þess, ok unni honum engra bóta fyrir; þóttist sitja í trausti ríkra manna, er Rafn var Þorviðarson, frændi Eyrar-Lofts. Um várit stefnir Örn Böðvari um stuld. Þykkist Böðvarr sér nú eigi einhlítr um varnir málsins, ok sækir at Atla Hallsteinssyni, því at hann var honum nær enn Rafni, ok tjáir honum málit. Atli segir, at eigi sé örvænt, at menn finni gagnsakir í máli Arnar. Eftir þat tók Atli við öllu fé Böðvars með handsölum. Stendr nú svá til þings. Á þingi er mál búit til sóknar á hendr Böðvari, ok kom málit í dóm. Þá gekk at dómum Atli með fjölmenni, ok bað Örn fella niðr málit, — „ella mun ek ónýta þat fyrir þér". Örn kvaðst ætla, at eigi mundi ónýtt verða, nema með ofríki; — „má vera", segir Örn, „at torsótt verði at eiga við jarlborna menn sem þú ert, Atli; hygg ek meir eyðir þú málit fyrir fégirni þína enn réttindi, sem frændr þínir hafa gert". Við þessi orð varð Atli reiðr mjök, ok eyðir málit fyrir Erni, ok hrekr hann sem mest af málinu.

7. Litlu síðar andast Böðvarr. Eftir andlát hans kallaði Rafn til Víðiskógsins fyrir hönd Þorgríms kampa, ok bannar Atla alla afneyzlu skógarins, ok sagði honum alla máldaga þeira Özurar ok Böðvars, ok leiddi vitni um. Atli kvaðst ætla at láta eigi sitt fyrir Rafni; kvað hann lítt minnast á þat, er faðir hans gaf honum sitt land. Rafn kvað þat fyrir löngu aftr bætt, ok kvaðst vilja hafa sitt. Atli varnar honum skógarins, ok skildu at því. Einhvern dag býr Atli ferð sína til Víðiskógar; Leiðólfr leysingi hans var í ferð með honum ok húskarlar tveir; þeir hjuggu skóginn. Þat er sagt, at sauðamaðr Rafns hafði gengit at fé um daginn; hann getr at líta, hvar þeir eru í skóginum; hann hleypr heim sem skjótast ok segir Rafni, at Atli mun nú hafa nytjar af skóginum— „slíkar sem honum sýnist; höggva þeir þar sem beztr er skógrinn, ok er þat at vánum, at ekki hafir þú þrek við jarlbornum mönnum“. Rafn varð mjök reiðr við þessa sögu, ok býr ferð sína ok ferr við hinn átta mann, þar til er þeir kómu í dal þann, er síðan er kallaðr Orrustudalr, ok þar finnast þeir Atli. Þá mælti Atli: „Við liðsmun viltu nú etja, Rafn!“ „Þat skal fyrirfurða um burðamuni“, segir Rafn. Þegar slær í bardaga með þeim, ok sækjast þeir Atli ok Rafn, ok verða þeira viðskifti harðfeng. Leiðólfr verst ok vel, ok vill ún

launa frelsisgjöfina, ok um síðir vill hann flýja, ok fell hann þá, ok hafði þó mann fyrir sik. Atli drap einn húskarl Rafns ok sótti Rafn hann þó. Tveir fellu menn Rafns, enn Atli var þá særðr til ólífis.

8. Önundr bíldr hét maðr, ok var landnámsmaðr. Hann nam land fyrir austan Hróarslæk ok bjó í Önundarholti. Hann átti Þorgerði dóttur Sigmundar Sigvatssonar hins rauða. Sigmundr var ok faðir Marðar gígju. Önundr kom nú at skilja þá Atla ok Rafn, ok fylgdi Atla heim ok bað hann til sín fara, — „ok skal ek veita þér öll þægindi“. Atli kvað þat vel boðit, enn heim kvaðst hann vilja í Traðarholt, ok lét eigi örvænt, at þat fylgdi nafni, at hann dæi af sárum sem Atli jarl föðurfaðir hans. Þórðr hét son Atla; hann var níu vetra er þetta var tíðinda. Atli heimti hann til sín ok kvaðst ætla, at hann mundi af sárum deyja; — „áttu“, segir hann, „alt fé eftir mik, ok ef þú ert þínum frændum líkr, þá muntu hefna föður þíns, ok svá segir mér hugr um, at þú munir verða mikill fyrir þér ok þínir ættmenn“. Eftir þat andaðist Atli heima í Traðarholti, ok var hann heygðr sem þá var siðvenja til. Þórðr tók við fé öllu ok ráðum eftir föður sinn. Hann var fríðr sýnum, bráðþroskaðr ok mikill fyrir sér. Ölvér hét son Atla annarr ok kallaðr Ölvér mjóvi. Þeir bræðr váru óskaplíkir.

Þórðr varðveitti bú í Traðarholti, enn Ölvér réðst í kaupferðir þegar á unga aldri ok var áburðarmaðr mikill; síðan réðst hann í hernað, ok var hinn mesti víkingr. Að lyktum settist hann at búum í Sogni, ok kom aldri til Íslands. Þá réð fyrir Noregi Eiríkr blóðöx.

9. Þá var Þórðr fimtán vetra gamall, er hann hugsar um föðurhefndir. Rafn var garpr mikill, enn Þórðr þóttist ungr. Svá er sagt eitthvert sinn, at Þórðr frétti, at Rafn var riðinn út í Einarshöfn til skips, ok var einn í reið ok ætlaði heim um kveldit. Rafn var í blári kápu ok gyrðr sverði, ok hafði spjót mikit í hendi ok gullrekinn á falrinn. Þeir feðgar höfðu átt spjót þat; hann hafði eigi við bardaga búizt. Þórðr sitr fyrir Rafni hjá Haugavaði ofan frá Traðarholti einn samt; hann hafði spjót í hendi, ok vill nú annathvárt hefna föður síns eða fá bana. Ok um kveldit, er Rafn ríðr heim, hljóp Þórðr at honum óvörum ok lagði á honum spjótinu. Rafn fell af baki, ok skyldi Þórðr við hann dauðan, ok er þar haugr hans fyrir austan götuna, enn fyrir vestan er Atlahaugr ok Ölvéshaugr ok Hallsteinshaugr. Þórðr ferr nú heim ok þykkir hann vaxit hafa af þessu verki. Síðan er leitað um sættir við Þórð af mágum Rafns ok frændum. Þórðr kvaðst þat mundu sýna, at hann er engi ójafnaðarmaðr, enn kvað sik

nauðsyn til reka at hefna föður síns; kvað þat skyldu sína sætt, at í faðma fellist alt þat er í hafði gerzt. Þessi sætt játuðu frændr Rafns, því at þeim þótti þetta engi ójafnaðr ok sættust heilum sáttum. Þórðr gerðist ágætr maðr; hann fekk Þórunnar dóttur Ásgeirs austmannaskelfis; var hann af því svá kallaðr, at hann drap skipshöfn í Grímsárósi fyrir þat er hann var áðr ræntr af þeim. Ásgeirr var hit mesta mikilmenni. Þórunn var ok skörungr mikill. Þórðr eignaðist skóg þann, er þeir höfðu deilt um. Þá er Þórðr hafði tvá vetr ok tuttugu, þá keypti hann skip í Knarrarsundi, ok vildi utan fara ok heimta erfðir sínar, þær er frændr hans höfðu átt í Sogni ok konungr helt, ok kvað Þórunni fara skyldu, enn hún kvaðst vilja eftir vera ok kvað þat ráðlegra. Þórðr reiddist við þessi orð, ok tók mikit fé er hann átti ok fal í jörðu. Þórunn mælti þá: „Þat máttu gera at fela féit, enn svá segir mér hugr um, at litlar nytjar munir þú hafa fjár þess, er þú átt í Noregi ok svá hér“. Síðan tók hon við öllum eignum þeira.

10. Þorgils hét son þeira; hann var tvævetr er Þórðr fór utan. Þat skip hvarf ok spurðist ekki til síðan, ok vetri síðar kom út Þorgrímr örrabeinn í Knarrarsundi; hann var Þormóðarson; hans móðir var Þuríðr Ketilbjarnardóttir at Mosfelli. Þorgrímr var hraustmenni mikit.

Hann var í Traðarholti um vetrinn með Þórunni, ok var henni hit mesta traust at honum, ok líkaði henni vel við hann ok bað hann með sér dveljast ok ráða sjálfan kaupi. Hann kvaðst þat vilja ok mælti til samfara við hana; kvaðst ellegar eigi þar vera mundu hjá henni, nema hon giftist honum. Hon hugsar þetta með ráði vina sinna ok frænda; þat var ráðit, at honum skyldi ger kostr þess þrem vetrum síðar, því at hon vildi reynast hugum við hann ok skap sitt. Þá er þrír vetr váru liðnir, fekk hann Þórunnar, ok váru samfarir góðar þeira á milli. Þorgrímr þótti hinn mesti garpr ok heldr ódæll; hafði hann verit víkingr, ok víða af því örróttr ok af því var hann kallaðr örrabeinn, enn Þorgils stjúpson hans var kallaðr örrabeinsstjúpr. Þorgrímr var góðr forstjóri héraðsins. Hann var vel til Þórunnar ok sonar hennar Þorgils. Þar stóð mikit fé saman, er þau áttu öll. Þat er sagt eitt sumar, er menn komu til mannamóts í fjörbaugsgarð til Lóns. Þá var Þorgils fim vetra, er hann fór þangat, ok vildi vera at sveinaleik; markar sér völl ok kvaðst vilja at vera. Sveinar sögðust hafa sammælzt á, at sá einn skyldi at leiknum vera, er nökkuru kvikindi hefði at bana orðit. Réðst Þorgils þá frá leiknum, ok þótti þó illa, er hann var fráskila ger. Um kveldit fara menn heim. Þorgrímr var at öllu fé auðigr; hann

átti margt kvikfé, bæði sauði ok naut. Einn hestr hét Illingr, er hann átti; þat var klárr ókostigr. Ok er menn váru sofnaðir um nóttina, þá vakir Þorgils ok íhugar sitt mál, ok vildi eigi oftar úr leikinum ger vera. Hann stóð upp ok tekr sér beizl ok gekk út síðan ok sá hross hjá garði; hann snýst þangat til ok tekr hestinn Illing ok leiðir til húss nökkurs. Síðan tekr hann spjót í hönd sér ok gengr at hestinum ok rekr spjótit í kviðinn ok fellr hann dauðr niðr. Þorgils leggst niðr síðan. Um morguninn, er mönnum var til verks skipat, bað Þorgrímr heim reka Illing, enn hann fanst eigi; var Þorgrími sagt þetta; hann kvað hestinn þar verit hafa um kveldit ok bað enn leita; fara þeir ok finna dauðan hestinn; segja Þorgrími; hann kvaðst eigi sjá mann til þess at girnast at eiga ilt við hann. Þorgils svarar: „Ek veldr því, at hestrinn er dauðr". Þorgrímr spurði, hví hann gerði þat. Þorgils sagði hver sök til var. „Ekki munu vit eiga skap saman", segir Þorgrímr; „far þú til Lofts vinar þíns, því at eigi verðum vit samlyndir".

11. Eftir þat fór Þorgils í brott hinn sama dag ok til Lofts ok tók hann við honum ágæta vel. Svá er sagt, at Þorgils var fríðr maðr sýnum ok drengilegr í viðbragði ok skýrlegr, hár á vöxt ok rétt vaxinn, sterkr at afli, harðgerr ok skjótráðr, gegn ok öruggr, örðigr ok

allra manna bezt vígr, ok hinn traustasti í öllum mannraunum, þegar honum dróst aldr, sem frá mun verða sagt; hann var stórlyndr ok þó stöðugr, hjartaprúðr ok hugstórr, stóðst vel margar mannraunir, er hann hlaut at bera. Þat er sagt, at þá er Þorgils var níu vetra gamall, beiddist hann at róa á sjó með húskörlum Lofts, ok var þat eftir honum látit sem margt annat. Þorgils kastaði færi sínu fyrir borð ok dró einn mikinn flatan fisk, enn engi annarr veiddi um daginn, ok er hreggit tók at vaxa, reyndist þat, at Þorgils hafði numit at róa, þótt hann væri ungr; síðan lögðu þeir at landi. Loftr kvað í slíku marka mega, hverr hann mundi verða. Ganga nú heim ok dró Þorgils eftir sér fiskinn. Er hann gekk eftir götunni, þá losnaði moldin þar er hann dró fiskinn, ok kendi, er varð fyrir nökkut hart. Lítr hann þá til ok sér, at þar liggr silfrbaugr. Nú fara þeir heim, ok selr Þorgils Lofti bauginn fóstra sínum til varðveizlu.

12. Vetri síðar varð sá atburðr, at þrælar nökkurir brutu haug til fjár sér, enn Þorgils kom at þeim, ok kvað þat ekki vera þeira fé, ok tók af þeim þrjár merkr ok hrakti þá sjálfa; hann fekk Lofti fé þetta ok svá alt annat þat er hann aflaði; varð hann nú frægr mjök, þótt hann væri ungr. Þá er Þorgils var fimtán vetra, fýstist hann utan at fara; var hann

þroskaðr bæði at viti ok afli. Hann beiddist fjárskiftis af Þorgrími stjúpföður sínum. Loftr bað hann dveljast hjá sér enn um vetrinn ok kvað hann mundu síðar at öllu meira fram koma. Hann gerði svá, ok er hann var sextán vetra, beiddist hann enn fjárskiftis. Þorgrímr kvað þess enn eigi kost, — „því ósvinnri lízt mér þín fjárvarðveizla enn mín“. Þorgils kvaðst nú hafa vilja féit, — „enn ef ek fær nú eigi, þá mun ek fá í þriðja sinn, er ek heimti“, ok ferr síðan ok segir Lofti. Loftr kvað þat hug sinn, at Þorgrímr mundi eigi fyrir standa, þá er Þorgils heimti næst; fekk Loftr honum þá fé til utanferðar. Þorgils kvaðst lítið fé hafa vilja at sinni. Ok er hann er búinn til ferðar, kallaði hann til sín leiksveina ok kvaðst vilja launa þeim gleði og góða fylgd; — „skulu þér hér taka þrjár merkr silfrs, er ek tók af þrælunum, enn Loftr fóstri minn skal hafa bauginn ok vingan mína“. Eftir þat fór Þorgils utan í Knarrarsundi með lítið fé ok kom til Noregs um haustit, ok var með þeim manni um vetrinn, er Óláfr hét; hann bjó á Hörðalandi; hann var ríkr maðr ok vel vitr. Í þenna tíma réð Haraldr gráfeldr Noregi með öðrum bræðrum sínum ok Gunnhildr konungamóðir. Þau fóru at veizlum um vetrinn, sem þá var siðr til. Óláfr bjó veizlu í móti konungi ok móður hans með mikilli vegsemd, ok er þau höfðu at veizl-

unni verit um hríð, þá spurðu þau, hverr sá væri hinn mikli maðr, ok hinn unglegi, er þar var. Óláfr svarar: „Hann er íslenzkr“. Konungr sagði, at hann mundi vera mikillar ættar,— „því at hann hefir þess þáttar yfirbragð“. Þorgils var í leikum með konungi ok þótti honum mikit gaman at honum, ok gengu Þorgilsi allir leikar vel. Þá mælti konungr: „Þik mun ek kalla Þorgils kappa minn“. Þorgils sagði þá konungi, at hann ætti stórar erfðir í Sogni eftir göfga frændr sína. Konungr svarar: „Móðir mín hefir nú bú á jörðum þeim, ok hún hefir á þeim alt forræði, því hylstu hana at, ok mun þér þá vel duga“. Þorgils kemr nú á þetta mál við Gunnhildi. Hún svarar þessu vel, ok bauð honum hirðvist með konungi. Þorgils kvaðst lítt viðlátinn, at vera við konungshirð, ok kvað nei við því. Drotning varð reið ok spyrnti fæti sínum til hans ok hratt honum frá hásætinu ok varnaði honum þá fjárins, ok sagði hann eigi kunna at þiggja sóma sinn. Konungr var vel til hans ok gaf honum silfr á laun, svá at þat var góðr kaupeyrir; — „má hér af græðast“, segir konungr, „ef gæfa vill til, ok vitja mín kunnlega, ok allra helzt ef móðir mín er eigi nær“. Síðan fór konungr frá veizlunni.

13. Um várit segir Þorgils Óláfi, at hann vill fara kaupferð um sumarit, ok leita svá

undan ójafnaði Gunnhildar. Óláfr lét vel yfir því. Var Þorgils nú í kaupferð um sumarit ok tókst þat vel, enn um haustit kom hann í vestr-Víkina, ok ferr til konu einnar, er Gyða hét; hon var ekkja. Son átti hon, er Auðun hét; þau veittu honum bæði af hinni mestu dygð. Gyða var margkunnandi á fyrnsku ok fróðleik. Auðun var vel til Þorgils, ok mælti til vináttu, er hann fór í brott. Eftir þat fór Þorgils til eins ríks manns, er Björn hét, ok var þar vel haldinn. Þar váru góð hýbýli ok heldr snemma háttað. Þorgils spurði, hverju þat gegndi. Honum var sagt, at faðir Bjarnar hafði fyrir litlu andazt, ok þat með, at hann gengi aftr; váru menn ok hræddir við hann. Þorgils gerðist rammr at afli. Þat var oft um vetrinn, at Þorgils heyrði lamit úti um þekjuna; ok eina nótt var þat, at hann stóð upp, tók öxi í hönd sér ok gekk út. Hann sá draug fyrir dyrum standa mikinn ok illilegan. Þorgils færir upp öxina, enn þessi snýr undan ok til haugsins, ok sem þeir koma þar, snýr draugrinn á móti; takast þeir fangbrögðum, því at Þorgils hafði slept öxinni; var þeira atgangr bæði harðr ok grimmlegr, svá upp gekk jörðin undir fótum þeim; enn at lyktum varð svá, með því at Þorgilsi var lengra líf ætlat, at draugrinn fell á bak aftr, enn Þorgils ofan á hann. Tekr hann þar þá hvíld ok náir síðan

öxi sinni; höggr Þorgils þá af honum höfuð, ok mælir síðan yfir honum, at hann skuli engum manni at meini verða; varð ok aldrigi vart við hann síðan. Björn virði Þorgils mikils, er hann hafði gert þar svá mikla hýbýlabót. Eina nótt bar þat til, at lostit var högg á dyrr; gengr Þorgils út; er kominn Auðun Gyðuson vinr hans. Þorgils heilsar honum vel ok spyrr hvat hann vill. Auðunn kvaðst þurfa hans liðsinnis; sagði móður sína Gyðu andaða, ok nökkut orðit hafa kynlega um dauða hennar. „Stukku ok allir menn á brottu, því at engir þorðu við at vera; nú vilda ek fara með hana til graftar ok fylgdir þú mér". „Þat skal vera", kvað Þorgils. Síðan ferr hann með Auðuni at óvitanda Birni. Koma þeir til bæjar Auðunar; finna þar húsfreyju dauða; búa nú um líkit. „Skaltu, Þorgils", segir Auðunn, „gera kistu at móður minni ok undan knakka; reka síðan á kistuna sterkar henkr, því at þurfa mun þess alls við, ef hlýða skal". Er nú þetta alt saman gert. Auðun sagðist nú mundu gera ráð fyrir kistunni; — „skulum vit nú draga hana í brottu, færa niðr í jörð ok bera á ofan sem mestan þunga". Fara nú síðan, ok sem þeir hafa farit um hríð, tekr at braka mjök í kistunni, ok því næst bresta af hankarnir, ok kemst Gyða ór kistunni. Þá fara þeir til báðir ok tóku hana ok þurfti þó alls við, ok váru þeir báðir

sterkir menn. Þat taka þeir til bragða, at þeir flytja hana til báls, er Auðun hafði búit; síðan kasta þeir henni á bálit, ok váru hjá meðan hon brann. Þá mælti Auðun: „Mikla vingan hefir þú mér sýnt, Þorgils, og góða karlmensku, sem þú munt á öllum stöðum. Sverð ok kyrtil vil ek gefa þér, enn ef svá verður at ek kalla síðar til sverðsins, þá vilda ek at þú létir laust, enn ek mun fá þér annat vápn þat er gott er“. Nú skilja þeir við svá búit; ferr Þorgils aftr til Bjarnar. Nú er þar til at taka, at Björn saknar Þorgils; fær hann af þessu mikla ógleði, ok kveðst þar mist hafa góðs manns, — „ok er þat illa, at tröll eða óvættir hafa tekit hann; skulum vér þat þó gera í heiðr við hann, at drekka erfi hans, ok uggir mik, at eigi megi fagnaðaröl heita, því at vér höfum nú leitat hans marga daga“. Enn um veizlu þessa kom Þorgils heim ok verðr Björn honum harðla feginn, ok eykr þá af nýju veizluna, ok eftir hana fóru menn heim.

14. Í þenna tíma tók Hákon Hlaðajarl ríki í Noregi. Þá sagði Þorgils Birni, at hann vildi leita eftir eignum sínum í Sogni. Björn svarar: „Réttlegt væri þat, enn uggir mik, at Hákon jarl kalli sér bæði þat ok annat, því at hann er mjök fégjarn, ok er óvænlegt um, at hann vilji til láta við þik, enn flytja vil ek þitt mál, þá er hann kemr hér til mín“. Nú

kemr jarl at ákveðnu til veizlunnar, ok flytr Björn fyrir honum mál Þorgils, ok sagði mikit frá vaskleik hans ok atgervi. Hákon jarl kvað þat nú vera sína eign, enn kvaðst þó vilja sjá manninn; ok er Þorgils kom fyrir jarl, mælti Hákon til hans: „Mikill maðr ertu ok sterklegr, fríðr sýnum ok líklegr til giftu, ok vil ek bjóða þér til mín; lítum síðan á þitt mál". Þorgils kvaðst þat þiggja vilja.

15 Þorsteinn hét maðr ok var kallaðr hinn hvíti; hann var lendr maðr Hákonar jarls; hann var vinsæll ok átti eignir nær jörðum Þorgils; þeir lögðu mikla vingan saman ok váru með jarli báðir. Þorgils gaf Þorsteini kyrtilinn Auðunarnaut; hann var af nýju skarlati. Þá var ok með Hákoni jarli Eiríkr rauðr, íslenzkr maðr, er síðan fann ok bygði Grænland; hann var ungr maðr ok kurteiss ok hinn mesti vin Þorgils. Þat var enn einn dag, at Þorgils vekr við jarl sitt mál um jarðirnar. Hákon jarl svarar: „Vel gezt mér at framferð þinni, enn eigi em ek víss í at vita, hver framkvæmdarmaðr þú munt verða; mun ek ok þessar eignir eigi upp gefa utan þú sýnir mér nökkurn frama í gerðum þínum, ok skaltu heimta skatta af Suðreyjum, er ek hefi mist um þrjá vetr". Þorgils biðr hann fá höfðingja til ferðarinnar, — „enn ek mun fylgja honum sem manndómr minn er til". „Þú skalt formaðr vera", segir jarl,

„fyrir ferð þessi, því at þá reynir þeim mun meira þína dáð ok karlmensku". Þorgils mælti: „Lát fara með mér Þorstein hvíta". „Hann skal því ráða", sagði jarl. Þorsteinn kvaðst fara mundu, ef Þorgils vildi. Nú búast þeir, ok höfðu tvau skip ok ekki mjök skiput. Enn er þeir koma til eyjanna, beiða þeir skatta ok fengu lítit af. Um haustit heldu þeir til Kataness, ok brutu skip sín, enn týndu fjárhlut; menn heldust allir. Óláfr hét jarl, er réð fyrir ríki því; hann frétti til manna Hákonar jarls ok bað þá til sín fara; þat þiggja þeir ok váru þar um vetrinn. Svartr járnhauss hét maðr, víkingr mikill ok hinn mesti illgerðamaðr; hann lá úti löngum um Vestrlönd. Þat var einn háttr hans, ef konur váru fríðar ok vel at sér, at hann tók þær at sér um hríðar sakir, enn menn þorðu eigi í móti honum at standa. — Systir Óláfs jarls hét Guðrún; hon var fríð kona sýnum ok vel at kvenlegum listum búin. Svartr járnhauss finnr Óláf þenna vetr ok vill fá systur hans til frillu ella til eiginorðs. Óláfr svarar: „Þat væri mér lítill styrkr, þó at þú gerðir sem bezt mættir þú, enn þá allra sízt, ef þú ert ráðinn til illa at gera, ok mun ek neita þessu gjaforði". Víkingrinn mælti þá: „Gakk á hólm við mik, ella berzt við lið mitt ok safna liði í móti". Jarl mælti: „Betra er at deyja viðrulega, enn at lifa skammsamlega".

Svartr svarar: „Þann kost kýs þú nú, er þér gegnir verr ok þér mun minnisamr verða, ok ver níðingr, ef þú kemr eigi“. „At vísu skal ek koma“, segir jarl, „í móti þér, eða annarr maðr ella“; ok skildu við svá búit. Eftir þat kvaddi jarl þings, ok sagði þar fyrir hverju áfalli hann var orðinn; — „vil ek þeim manni gifta Guðrúnu systur mína, er Svarti verðr at bana, því at ek veit, at sá einn mun til þess ráðast, at mér mun engi ósæmd í því verða“. Engir urðu til at svara jarli, þótt ráðit þætti fýsilegt, því at mönnum þótti ills ván af Svarti járnhaus. Þeir Þorgils ok Þorsteinn ræddust við, ok þótti Þorsteini fýsilegt, enn Þorgilsi fanst fátt um. Þorsteinn mælti: „Viltu þenna kost vinr?“ Þorgils svarar fá um. Síðan sagði Þorsteinn jarli, at hann mundi til ráða. Jarl tekr því vel. Um nóttina eftir dreymdi Þorgils, at Auðun vin hans kæmi at honum ok mælti: „Þú sefr, enn jafnt mun vera sem þú vakir; þú skalt á hólm ganga við berserk þenna, því at þér unnu vér sæmdar; enn Svartr þessi er bróðir minn, ok er hann mér þó ekki þarfr; er hann ok hit mesta illmenni. Þess spyrr hann jafnan, þá er hann hefir háð hólmgöngur, þann, er hann skal berjast við, hvárt hann hafi sverðit Blaðni, enn ek gef þér þat, enn þú skalt fela þat í sandi, ok seg honum, at þú vitir eigi hjölt þess sverðs fyrir ofan

jörð“. Eftir þat hvarf Auðun í brott. Þorgils vaknar ok sagði Þorsteini vin sínum drauminn.

16. Um morguninn fóru þeir Þorgils ok Þorsteinn með jarli til hólmstefnu, ok er Þorgils búinn til hólmgöngu. Víkingrinn spurði um sverðit Blaðni. Þorgils kvaðst ekki vita hans hjölt fyrir ofan mold. Þorgils dró nú sverðit upp ór sandinum ok börðust síðan, ok er þeir hafa barizt um stund, höggr Þorgils sporðinn af skildi Svarts ok undan honum fótinn. Enn þat váru þá lög, at menn vógu til arfs þess, er fell á hólmi. Eftir þat hjó Þorgils höfuð af Svarti; tók síðan öll skip hans ok fé, ok fekk síðan Guðrúnar systur Óláfs jarls. Skorti Þorgils nú eigi menn ok penninga. Um várit segja þeir jarli, at þeir vilji herja um sumarit. Nú halda þeir at Suðreyjum, ok gera þeim kost, hvárt þeir vilja þola hernað ok manndráp eða gjalda skatt Hákoni jarli. Enn þeir kjöru at gjalda slíkt sem á var lagit. Síðan var alt lukt. Eftir þat fóru þeir austr til Noregs ok hitta Hákon jarl; fagnar hann þeim vel. Þeir greiða honum féit ok gefa honum þó at auki sæmilegar gjafir. Jarl játtir Þorgilsi nú öllum eignum sínum. Váru þeir með jarli um vetrinn í góðu yfirlæti. At sumri vilja þeir í hernað, enn ætla til jarls at vetri. Eina nótt kom Auðun at Þorgilsi ok heimti

at honum sverðit Blaðni, — „enn ek mun fá þér fyrst öxi, enn innan lítils tíma gott sverð“. Þorgils kvað hann víst hafa skyldu sverðit. Auðun bað hann hafa þökk fyrir ok gaf honum fingrgull. Enn er Þorgils vaknaði, var sverðit brottu, ok þótti honum svipr at. Síðan herja þeir um sumarit. Gyrðr hét víkingr, er þeir fundu um sumarit undir ey einni. Um morguninn fór skúta frá skipum Gyrðs til þeira Þorgils, ok kvaðst Gyrðr vilja gera félag við þá. Þetta fór fram, ok skal Gyrðr hafa jafnmörg skip ok at helmingi alt hlutskifti. Herja nú um sumarit ok varð þeim gott til fjár; eyddu mjök illþýði ok hernaðarmönnum, enn létu bændr ok kaupmenn fara í friði. Þeir kómu til Írlands um sumarit; var þar skógr fyrir, er þeir kómu at; gengu þeir síðan upp í skóginn, ok í einum stað sá þeir fallit lauf af tré. Þeir kippa upp eikinni ok finna þar jarðhús undir. Þeir sjá menn með vápnum niðri í húsinu. Þorgils gerir sínum mönnum kost, at sá skal eignast þrjá kostgripi, er fyrstr gengr í húsit, enn allir játtu því nema Gyrðr. Eftir þat hljóp Þorgils í húsit ok varð þar engin mótstaða. Þar lá klæði blátt ok á tveir gullhringir ok sverð gott. Þar váru ok tvær konur; var önnur ung ok fríð, enn önnur gömul ok þó fríð. Þorgils gekk um húsit, ok var víða berg undir. Hann hafði í hendi eina rótakylfu

ok barði henni á báðar hendr ok stökk flest undan. Þorsteinn fór með honum; ok er þeir gengu ór jarðhúsinu, tóku þeir konu þá hina yngri ok fluttu með sér til skipa ok svá hina eldri. Nú sækir liðit fast eftir þeim, enn þeir Þorgils komast til skipa ok láta þegar frá landi. Nú gekk maðr úr liðinu því er eftir sótti ok mælti langt erindi. Þeir skildu eigi hans mál. Þá mælti kvinnan á norrænu ok sagði þeim, at hann vildi upp gefa þat er þeir höfðu fengit af fénu, — „ef þér látit okkr lausar. Þessi maðr er jarl ok son minn, enn ek em víkversk at móðurkyni; munu þér þá ok bezt njóta gripanna, er svá er gert, því at þungi fylgir sverðinu. Son minn heitir Hugi; hann býðr þér, Þorgils, fé heldr enn þér takið mik brottu; er yðr ok ekki happ í okkr brott at taka“. Þorgils hlýðir þeira ráðum, ok flytr þær til lands. Hugi jarl gekk með fögnuði móti Þorgilsi ok gaf honum hring einn, annan móðir hans, mærin hinn þriðja, ok mæltu síðan vel fyrir honum.

17. Eftir þetta vilja þeir Þorgils ok Þorsteinn hætta hernaðinum ok skifta fjárhlut. Gyrðr kallaði til gripanna. Þorgils kvað þar marga vitnismenn til vera, hvat skilit var um. Gyrðr kvaðst aldri játað hafa, ok vill heldr berjast enn missa gripanna. Þorgils kvað ráðlegra, at leggja eigi alt lið í hættu,— „ok reyn-

um heldr tveir". Því játar Gyrðr. Síðan berjast þeir; hafði Þorgils sverðit Jarðhússnaut ok höggr til Gyrðs ok undan honum fótinn fyrir neðan ökla; skildu við svá búit. Lifði Gyrðr síðan ok var kallaðr Gyrðr hinn halti. Eftir þat fóru þeir til Noregs ok váru með Hákoni jarli um vetrinn. Guðrún kona Þorgils fæddi þá sveinbarn; hann var Þorleifr nefndr. Enn er várar, vill Þorgils út til Íslands til eigna sinna; gaf Hákon jarl Þorgilsi aftr allar eignir sínar, þær er hann átti í Sogni, ok skildu þeir jarl með vináttu. Sat hann nú at búum sínum um sumarit ok svá um vetrinn. Þorgils sagði Þorsteini, at hann vill vitja eigna sinna á Íslandi, — „því at þeir varðveita, er mér er ekki um; hefi ek nú látit skip búa ok flutt þangat til mikit fé; enn jarðir þessar, er ek á hér, skaltu varðveita til handa Þorleifi syni mínum; hefi ek þik reynt góðan dreng; mun ek nú ok launa þér með einni gjöf; skal ek gefa þér Guðrúnu konu mína, því at þat hefi ek fundit, at þú hefir lagt ástarþokka til hennar, þótt þú hafir vel með því farit". Þorsteinn þakkaði Þorgilsi gjöfina ok þótti mönnum mikils um þetta vert. Þorgils fór kaupferð eina á Upplönd ok Svíþjóð, ok var um vetrinn hjá bónda þeim, er Þrándr hét. Hann var auðigr maðr, ok átti dóttur þá, er Sigríðr hét; hana vildi eiga sá maðr, er Randviðr hét; hann var

illmenni ok kappi mikill. Þrándr synjaði honum ráðsins. Þá bauð Randviðr Þrándi hólmgöngu, þá er kölluð er kerganga; skal þar berjast í keri ok byrgja yfir ofan, ok hafa kefli í hendi. Þrándr vildi heldr berjast enn gifta dóttur sína svá illum manni. Þorgils mælti þá til Þrándar: „Vel hefir þú mér vist veitt, ok skal ek þat góðu launa, ok mun ek berjast við Randvið fyrir þik". Þrándr kvaðst þat þiggja mundu. Þorgils hafði sverðit Jarðhússnaut. Randviðr hafði álnarkefli ok digrt mjök. Var byrgt yfir kerit. Randviðr bað Þorgils leggja fyrst, því á hann var skorat. Hann gerði svá, ok kemr í keflit ok sprakk þat í sundr, ok hljóp sverðit í kviðinn á Randvið. Hann mælti þá: „Fá þú mér nú sverðit, enn haf þú keflit, ok mun ek leggja til þín með sverðinu". „Mér þykkir nú", segir Þorgils, „þetta vera spænir, enn eigi kefli". Litlu síðar dó Randviðr; hafði hann treyst fjölkyngi sinni, því at hann hafði margan mann felt með þessi hólmgöngu. Þorgils drap tvá aðra víkinga, Snækoll ok Snæbjörn. Þrándr launaði Þorgilsi vel. Fekk hann virðing mikla af þessu verki. Hann bjóst síðan út til Íslands um sumarit.

18. Óláfr tvennumbrúni hét maðr. Hann kom til Íslands ok nam öll Skeið á milli Þjórsár ok Sandlækjar; hann var hamrammr mjök. Óláfr bjó á Óláfsvöllum; hann liggr í Brúna-

haugi undir Vörðufelli. Óláfr átti Áshildi ok váru synir þeira: Helgi ok Þórðr, faðir Þorkels gullkárs, föður Orms, föður Helgu, móður Odds Hallvarðssonar. Þorgrímr örrabeinn lagði hug á Áshildi, þá er Óláfr var dauðr, enn Helgi trausti, son hennar, vandaði um, ok fór frá búi sínu til hennar ok kvaðst eigi vilja fíflingar hennar, ok kvað óvirðing í vera bæði henni ok frændum hennar. Hún bað hann sik eigi reiðan gera; kvað eigi hans færi at keppa við Þorgrím. Hann svarar: „Auðsætt er þat, at maðrinn hugnar þér vel, enn ek mun eigi at síðr ekki sitja honum slíka svívirðing". Skilja þau nú tal. Þorgrímr gistir á Óláfsvöllum. Áshildr gerði honum góðan beina ok fóru mjök saman hugir þeira. Hon sagði Þorgrími, hvert tal þeira Helga hefði verit. Helgi ræðir ok um kvámur Þorgríms; kvaðst illa við una, bað hann af láta. Þorgrímr kvaðst eigi hirða um hans þokka eða hót, ef hennar vilji væri til. Nú leiðir hún Þorgrím á götu, ok gaf honum mikit fingrgull áðr þau skildu. Áshildi kvaðst grunr á, at þau mundu eigi oftar sjást. Þorgrímr kvaðst ætla at finna hana brátt. Hon kvað vel, ef svo væri; skilja við svá búit. Þorgrímr reið nú leið sína fyrir neðan Áshildarmýri. Helgi sat fyrir honum hjá gatnamóti; ok er þeir fundust, bað Helgi hann af láta kvámum ok gera sér eigi skapraun í þessu.

Þorgrímr kvaðst eigi hafa barnaskap, kvaðst búinn at reyna alla hluti við hann; Helgi kvaðst ætla, at at málefnum mundi ganga, — „ok er vel, at vit reynum okkr“. Síðan börðust þeir snarplega ok lengi. Þorgrímr var þá á hinum efra aldri, ok mæddist skjótt ok varð sár mjök. Helgi sækir at fast, er hann sér, at Þorgrími latar, ok lýkr svá með þeim, at Þorgrímr fellr fyrir Helga. Um kveldit kom Helgi heim; spurði Áshildr hann tíðinda; hann sagði slík sem váru. Hon svarar: „Mikit hefir þú at gert, ok vaxit muntu þykkjast hafa af þessu verki; enn ek kann segja þér, at þetta er þinn höfuðbani“. Helgi tók sér far í Einarshöfn ok ætlar utan. Þessi tíðindi spyrjast nú. Hæringr son Þorgríms var þá seytján vetra. Hann reið í Höfða til Teits Ketilbjarnarsonar frænda síns við þriðja mann. Þeir Teitr ríða fimtán saman út á Eyrar í Einarshöfn ok banna Helga farit. Eftir þat ríða þeir í brottu. Litlu síðar fundust þeir á förnum vegi upp frá Mörk við Helgahvál. Þeir Helgi váru þrír saman komnir af Eyrum sunnan. Ok er þeir Helgi sjá reið þeira, hlaupa þeir á hólinn ok vörðust drengilega; áttu þeir harða hríð. Enn fyrir fjölmennis sakir fell Helgi, ok einn maðr af hinna liði. Var síðan sæzt á málit, ok fellust vígin í faðma. Þorgils kom út á Eyrum. Loftr fóstri hans sat í búi sínu. Margt

hafði tíðinda vorðit meðan Þorgils var utan. Þórunn móðir hans var önduð. Þorgils fór heim í Traðarholt; tók bróðir hans vel við honum, ok búa þeir bræðr nú báðir saman þessi misseri. Þórey hét kona; hon var Þorvarðsdóttir. Þorfinna hét móðir hennar; hon bjó í Odda. Þorvarðr var andaðr. Þórey var at fóstri á þeim bæ, er heitir í Kálfholti, með þeim manni, er Jósteinn hét, gildr bóndi. Jósteinn átti systur Þorvarðs í Odda, er Þorgerðr hét; þau váru börn Þórðar Freysgoða. Kolr ok Starkaðr váru fóstbræðr Þóreyjar. Guðrún hét systir þeira ok var hon fóstrsystir Þóreyjar. Þorgils bað Þóreyjar ok var hon honum gift. Váru þeira samfarar góðar.

19. Sörli hét maðr; hann bjó skamt í brott frá Kálfholti. Hann venr komr sínar til Guðrúnar, systur þeira Starkaðar og Kols. Einn tíma ferr Kolr á leið Sörla. og bað hann af láta kvámum til systur sinnar. Sörli kvaðst þat mundu gera eftir hugþokka sínum, enn hirða ekki um orð hans. „Þú munt ráða“ segir Kolr. Annan dag kom Sörli ok sat á tali við Guðrúnu. Ok um kveldit ferr hann seint heim; ok er hann kemr skamt frá bænum, sprettr Kolr upp fyrir honum; verðr ekki af kveðjum. Höggr Kolr Sörla banahögg, ok fór heim ok sagði Guðrúnu, at stöðvaðar váru komur Sörla. Hon kvaðst eigi þat lasta mundu, enn kvað eigi svá búit hlýða mundu, því at hann var þingmaðr Ásgríms

Ellifia-Grímssonar, — „far nú ok hitt Þorgils, því at hann þykki mér líklegastr til at veita þér nökkut skjól“. Kolr kemr í Traðarholt; þat var síð um kveld; menn váru at mat. Þórey gekk fram til dyra, ok bauð fóstra sínum þar at vera; hann sagði henni tíðindi. „Þú skalt“, segir Þórey, „vita við Þorgils, hvárt hann vill nökkut traust veita þér eða ekki, ok láttu hljótt um þik“. Hon leiddi hann í skot eitt; síðan gekk hon til stofu. Þorgils mælti: „Hví skulu menn svá lengi bíða matar í kveld, enda hefir þú fengit rauðan lit“. Þórey svarar. „Satt er hit fornkveðna, at ‚spakir menn henda á mörgu mið’; mús hljóp áðan á kinn mér; enn mér er hon harðla óþekk“. „Svá má vera“, segir Þorgils. Enn er þau kvámu í rekkju um kveldít, kvaðst Þorgils vilja vita, hvat í framgöngunni hefði verit um kveldit. Hon sagði honum allan atburðinn, ok kvaðst ásjá vilja veita Kol, — „ok muntu ok svá gera fyrir mína skyld“. Þorgils kvaðst svo gera mundu. Um morgininn fór Þorgils til bús Kols, ok lét fara á brott fé alt með sér ok Guðrúnu, enn lét eftir ómegð aðra. Enn er þeir váru brott farnir, kom Ásgrímr; ætlar hann at taka upp fyrir Kol fé alt, ok hafði hann ekki. Kolr sitr hjá Þorgilsi um vetrinn. Ok um várit býr Ásgrímr mál til á hendr Kol. Lætr Þorgils eigi sem hann viti; verðr Kol sekr skógarmaðr. Þorgils ríðr

sem áðr um heraðit ok Kolr með honum, sækja mannamót, ok verðr nú óþokki mikill manna á milli. Höfðingjum þykir mein á þessu, ok leita um sættir. Þorgils býður eigi sættir. Eitt sinn ríðr hann til hestaþings ok Svartr verkstjóri hans með honum. Var þá góð gleði um daginn. Ásgrímr talar margt við Svart um daginn, ok at kveldi ríðr Þorgils heim. Svartr reið nær Þorgilsi. Þorgils fann, at hann vildi ríða seinna; grunar hann hann þá, ok gefr honum færi á sér. Ok er Þorgils varir minst, höggr Svartr til hans. Þorgils kastar sér ór söðlinum, ok klauf Svartr söðulinn. Þorgils þrífr Svart, ok spyrr, hverju gegnir. Hann segir honum, at Ásmundr bauð honum þetta. Enn þá er hann svifti honum Svarti, fell fésjóðr undan yfirhöfn hans. Segir hann þá, at Ásgrímr hafi gefit honum féit til höfuðs Þorgilsi. Hann drepr Svart þegar í stað. Eftir þat ríðr Þorgils fram, ok segir sínum mönnum, hversu farit hafði. Enn hvert sinn, er hann kemr á mannamót, sýnir hann þar sjóðinn. Váru þar í þrjár merkr silfrs, ok gekk enginn við at ætti.

20. Nú kom kristni á Ísland, ok tók Þorgils í fyrra lagi við trú. Hann dreymdi eina nótt, at Þórr kæmi at honum með illu yfirbragði, ok kvað hann sér brugðizt hafa, — „hefir þú illa ór haft við mik“, segir hann, „valit mér þat, er þú áttir verst til, enn kastat silfri því í fúla tjörn, er ek átta, ok skal ek þér í móti koma“. „Guð

3*

mun mér hjálpa", segir Þorgils. ok em ek þess sæll, er okkart félag sleit". Ok er Þorgils vaknar, sá hann at töðugöltr hans er dauðr. Hann lét grafa hann hjá tóftum nökkurum ok lét ekki af nýta. Enn barst Þórr í drauma Þorgilsi, ok sagði, at honum væri eigi meira fyrir at taka fyrir nasar honum enn galta hans. Þorgils kvað guð mundu því ráða. Þórr heitaðist at gera honum fjárskaða. Þorgils kvaðst eigi hirða um þat. Aðra nótt eftir dó uxi gamall fyrir Þorgilsi. Þá sat hann sjálfr hjá nautum sínum um náttina eftir. Enn um morgininn, er hann kom heim, var hann víða blár. Hafa menn þat fyrir satt, at þeir Þórr muni þá fundizt hafa. Eftir þat tók af fallit. Þorgils var hit mesta mikilmenni. Honum kvámu orðsendingar af Grænlandi, at Eiríkr rauði býðr honum til sín, ok at hafa þá kosti, er bezta hefir hann til. Þorgils áhlýddist lítt við þat. Hann hafði þá verit hér þrettán vetr. Skip kom af hafi; var þar á Þorleifr son hans, ok hafði góða gripi at færa honum. Þorleifr var þá tvítugr. Þorgils talar við konu sína, ef hon vildi fara til Grænlands. Hon kvað vanbreytt um. Hann sagði, at Eiríkr hafði sent sér orð um — „má ok, at þú sér eftir, ef þú vill þat". „Misráðit mun", sagði hon, „at þangat sé farit; enn þó skal ek fara, ef þú ferr". Hæringr tók við gózum Þorgils. Þorný hét dóttir þeira Þorgils ok

Þórnýjar; hon var átta vetra. Þorleifr skal fara með þeim, Kolr og bróðir hans Starkaðr ok (Guðrún) systir þeira, Snækollr ok Özurr þrælar hans ok tíu aðrir þrælar, ok ráðsmaðr hans Þórarinn, því at Þorgils ætlaði bæ at reisa þá er hann kæmi til Grænlands. Jósteinn ór Kálfholti réðst til ferðar með Þorgilsi við tólf menn, Þorgerðr kona hans ok sonr. Þorgils kaupir nú skip í Leiruvági. Þórólfr hét maðr, er Þorgils fekk bú í hendr, enn Hæringi fekk hann sex tigu hundraða mórent sex álna aura, annat enn staðfestur. Þorgils gisti at Þórodds at Hjalla. Með honum var í ferð Þórný dóttir hans; þar tók hon sótt ok beið Þorgils þar þrjár nætr; sagði hann at þat stæði ekki fyrir ferð hans, þótt hon væri sjúk, — „má vera at hér sé hennar forlög". Þóroddr kvaðst ætla, at hon mundi giftudrjúg verða og langlíf. Lét hann hana eftir ok gaf henni sex tigu hundraða, ef hon þyrfti. Þorgilsi kvaðst nú fyrir þykkja at fara, enn lézt eigi nenna aftr at setjast.

21. Þorgils bíðr nú byrjar, ok dreymir, at maðr kæmi at honum, mikill ok rauðskeggjaðr, ok mælti: „Ferð hefir þú ætlat fyrir þér, ok mun hon erfið verða". Draummaðrinn sýndist honum heldr grepplegr. „Illa mun yðr farast", segir hann, „nema þú hverfir aftr til míns átrúnaðar; mun ek þá enn til sjá með þér". Þorgils kvaðst aldri hans umsjá hafa vilja, ok bað

hann brott dragast sem skjótast frá sér; enn mín ferð tekst sem almáttigr guð vill". Síðan þótti honum Þórr leiða sik á hamra nökkura, þar sem sjóvarstraumr brast í björgum, — „í slíkum bylgjum skaltu vera, og aldri ór komast, utan þú hverfir til mín." „Nei", sagði Þorgils, „far á brott enn leiði fjandi; sá mun mér hjálpa, sem alla leysti með sínum dreyra". Síðan vaknar hann, ok segir drauminn konu sinni. „Aftr munda ek setjast", segir hon, „ef mik hefði svá dreymt, ok eigi vil ek segja Jósteini draum þenna ok eigi öðrum mönnum". Nú kemr byrr, ok sigla þau út ór firði; hafði Jósteinn skip fyrir framan siglu; ok sem þau kómu ór landsýn, tekst af byrr allr, ok velkjast þau úti lengi, svá at bæði varð matfátt og drykkjarfátt. Þorgils dreymdi, at enn sami maðr kæmi at honum og mælti: „Fór eigi sem ek sagða þér"? Þórr talaði þá enn mart við Þorgils, enn Þorgils rak hann frá sér með hörðum orðum. Tekr nú at hausta, og mæltu sumir menn, at þeir skyldu heita á Þór. Þorgils bannaði þat, ok sagði, at menn skyldi missmíði á finna, ef nökkurr maðr blótaði þar í skipi. Við þessi orð treystist engi á Þór at kalla. Eftir þetta dreymdi Þorgils, at sami maðr kom at honum ok mælti: „Enn sýnist þat, hversu trúr þú vart mér, er menn vildu á mik kalla, enn ek hefi beint nú fyrir þínum mönnum, ok eru nú komnir at

þrotum allir, ef ek dugi þeim eigi, enn nú muntu taka höfn á sjau nátta fresti, ef þú hverfr til mín með nökkurri alvöru". „Þótt ek taka aldri höfn", sagði Þorgils, „þá skal ek þér ekki gott gera". Þórr svarar: „Þótt þú gerir mér aldri gott, þá gjalt þú mér þó góz mitt". Þorgils hugsar hvat um þetta er, ok veit nú, at þetta er einn uxi, ok var þetta þá kálfr, er hann gaf honum. Nú vaknar Þorgils, ok ætlar nú at kasta utanborðs uxanum. Enn er Þorgerðr verðr vís, falar hon uxann, því at henni var vistafátt. Þorgils sagðist vilja ónýta uxann ok engum selja. Þorgerði þótti nú illa. Hann lét kasta uxanum útbyrðis, ok kvað eigi kynlegt, þót illa færist, er fé Þórs var innbyrðis.

22. Þau eru nú úti um hríð ok höfðu harða réttu. Þórarinn var knástr maðr annarr enn Þorgils: hann var tvítugr at aldri. Þat er sagt, at þeir brutu skipit undir Grænlandsjöklum í vík nökkurri við sandmöl; tók skipit í sundr í efra rúmi; menn heldust allir og svá fé; bátr var ok heill; stafn rak upp við syðra land. Þá var vika til vetrar. Jöklar miklir gengu tveim megin víkrinnar. Þeir gera sér nú skála, ok í þverþili; búa nú sínum megin hvárir. Mjöl nökkut höfðu þeir til atvinnu sér; henda ok af selum, ok eiga þat allir saman. Dautt var fé þeira flest. Þorgils mönnum varð betri hlutr af veiðifangi; varð hann lengrum

hlutsælli. Hann bað sína menn vera hljóðláta ok siðsama á kveldum ok halda vel trú sína. Þórey var mjög þunguð. Þat er sagt, at Jósteinn og hans menn gerðu mikit um sik, ok höfðu náttleika með háreysti. Nær vetrnóttum varð Þórey léttari at sveinbarni, ok hét Þorfinnr. Hon bjargaðist lítt við þá fæðu, er til var. Þorgils hafði útróðramenn með þrælum Jósteins. Líðr nú á vetrinn og dregr at jólum. Þorgils biðr menn hljóða vera ok fara snemma í rekkju. Jólamorgin var veðr gott, ok váru menn úti um daginn, ok heyrðu óp mikit í útnorðr, ok kemr annarr dagr í jólum. Þorgils háttar snemma, ok er þau höfðu sofit svefn, kom Jósteinn inn ok hans menn, ok er heldr mikit um þá; ok er þeir váru niðr lagstir, er drepit högg mikit á dyrr. Þá mælti einn þeira: „Góð tíðindi munu nú vera", ok hljóp út, ok varð hann þegar ærr, enn um morguninn deyr hann. Svá ferr annan aftan, at maðr ærist, ok kallast sjá hinn hlaupa at sér, er áðr dó. Eftir þat kom sótt í lið Jósteins ok deyja sex menn. Þá tekr Jósteinn sótt ok deyr hann. Síðan eru þeir kasaðir í mjöllinni. Þorgils ræðir um við sína menn, ok bað þá við sjá slíkum fádæmum. Á bak jólum gengu þessir menn allir aftr. Þá tók Þorgerðr sótt ok andast, ok þarnæst hverr at öðrum þeira manna, er með Jósteini höfðu verit. Þórarinn lézt síðast. Váru nú allmiklar

aftrgöngur, ok sóttu mest at Þorgilsi. Öll váru þau dauð í miðja gói. Ekki mátti Þorgils ok hans menn í brott færast meðan aftrgöngur váru sem mestar. Í þenna hluta skálans gengu þau mest aftr, er þau höfðu átt. Þorgils lét brenna þau öll á báli, ok varð þaðan af ekki mein at aftrgöngum. Nú líðr á vetrinn, ok máttu þeir eigi brott leita fyrir ísum, ok fengu sér vistir um sumarit. Annan vetr andaðist Guðrún systir Kols, ok grefr Þorgils hana undir rúmi sínu, ok er várar, megu þau ekki í brott komast.

23. Þat er eitthvert sinn, at Þórey sagði draum sinn Þorgilsi, at hon kvaðst sjá fögr heruð ok menn bjarta, — „ok get ek, at vér leysimst brott ór þessum vandræðum". Þorgils svarar: „Góðr er draumr þinn, ok þó eigi ólíkast at viti til annars heims, ok munir þú eiga gott fyrir höndum, ok munu helgir menn hjálpa þér fyrir hreint líf ok mannraunir". Hon bað hann brott leita ór óbygðum, ef þeir mætti. Þorgils kvaðst eigi yfir þat sjá. Hon lá í rekkju löngum, ok einn góðan veðrdag segir Þorgils, at þeir muni ganga á jökla, ok vita, ef þeir sæi nökkut leysast ísinn. Þórey kvaðst þess ófús, at hann færi frá henni. Hann kvaðst skamt fara mundu. Þrælarnir skulu róa at veiðifangi, enn Þórarinn bryti skal ýta ok vera síðan hjá Þóreyju. Þeir Þorleifr, Kolr ok Starkaðr beiddust at fara með honum. Þorgils kvað þá forystulaust heima, enn kvaðst

eigi vel trúa þrælum. Þeir fóru allir á jökla. Þorgils hafði bolöxi í hendi ok gyrðr sverðinu Jarðhúsnaut. At nóni dags sneru þeir aftr; gerði þá á veðr hart. Þorgils fór fyrir ok hitti vel leiðina, koma til skálans, og sá ekki skipit, gengu í skálann. Váru í burtu allar kistur ok svá menn. Þorgils mælti: „Nú munu ill efni í". Enn er þeir kvámu innar í skálann, heyrðu þeir snörgl nökkurt til rekkju Þóreyjar; ok er þeir kvámu þar, sjá þeir, at hon var öndut, enn sveinninn saug hana dauða. Leituðu þeir um hana ok fundu ben litla undir hendinni, sem mjóvum knífsoddi hefði stungit verit. Mjög var þar alt blóðugt. Þessa sýn hafði Þorgils svá sét, at honum þótti mestr harmr í vera. Brott var sópat öllum vistum. Um nóttina vill Þorgils vaka yfir sveininum, og kvaðst eigi sjá, at hann mætti álengdar lifa, — „ok þykki mér þat allmikit, ef ek má eigi honum hjálpa; skal þat nú fyrst taka bragða, at skera af mér geirvörtuna", — ok svá var gert; fór fyrst ór blóð, síðan blanda, ok lét eigi fyrr af enn ór fór mjólk, ok þar fæddist sveinninn upp við þat. Þeir Þorgils sóttu fast at veiðifangi, ok gerðu sér einn húðkeip og bjuggu innan með viðum.

24. Einn morgin er Þorgils einn úti, ok sér í vök rekald mikit, ok þar hjá tröllkonur tvær ok bundu byrðar miklar. Þorgils hleypr til þangat, ok hafði sverðit Jarðhúsnaut, ok höggr

til annarar með sverðinu í því, er hon færist undir byrðina, ok rekr af henni höndina. Byrðrin fellr niðr, enn hon hljóp í brott. Síðan taka þeir rekaldit ok eru þá vistir nógar. Síðan losnar íssinn, ok leitar Þorgils ok hans menn þá í brott, ok komast til Seleyra um sumarit, ok váru þar um vetrinn. At sumarmálum fóru þeir þaðan ok fundu ey lítla. Hálfum mánuði síðar fundu þeir svartbaksegg ok gáfu sveininum; hann át hálft eggit. Þeir spurðu, hví hann át eigi. Hann svarar: „Því spari ek minn mat at þér sparit yðvarn mat“. Þeir dragast nú fram með jöklinum, ok kvámu at björgum bröttum, brýna upp skipinu, reisa þar tjald; ok um morgininn gengr Kolr út ok sér eigi skipit ok legst síðan niðr ok vill eigi segja Þorgilsi. Litlu síðar kom Þorleifr út ok getr eigi um. Þorgils kom út, ok sér, at skipit er á brautu, ok sagði þeim hvarf skipsins, — „sér ek nú ekki annat til“, kvað Þorgils, enn at tapa verði sveininum“. Þorleifr svarar: „Eigi er þat til“. Hann bað þó þat skyldi gera. Taka þeir nú sveininn, ok biðr Þorleifr Kol tapa piltinum. „Eigi mun ek þat gera“, segir Kolr, „því ek veit, at þegar af líðr Þorgilsi þetta, þá er honum þat enn mesti harmr; enn ek ætta Þorgilsi gott at launa“. Síðan fara þeir inn, ok láta úti eftir sveininn. Þorgils spurði þá, hvárt þeir hefði drepit sveininn. Þeir kváðu þat eigi vera. Hann þakkaði þeim fagr-

lega, er þeir höfðu svá gert. Var þá sóttr sveinninn, ok var hann hjá Þorgilsi um nóttina. Þá sagði Þorgils draum sinn: „Ek þóttumst á þingi vera á Íslandi; þótti mér sem vit Ásgrímr Elliða-Grímsson togaðim eina hönk, ok misti hann". Þorleifr svarar: „Þar muntu enn koma til Íslands, ok skifta málum við hann ok mun þér þat betr ganga". „Svá má vera", segir Þorgils. Aðra nótt dreymdi hann, ok sagði: „Ek þóttumst heima vera í Traðarholti, ok var þar fjölment; ek sá álft eina ganga eftir gólfinu ok var blíðari við aðra enn mik; þá hristi ek hana, ok var hon þaðan af miklu betr til mín". Þorleifr svarar: „Þar muntu kvángast, faðir, ok muntu lítt í fyrstu njóta ástar hennar, ok mun þat þó vel dragast". Enn dreymdi mik", segir Þorgils, „at ek væra heima í Traðarholti; ek sá á kné mínu inu hægra, þar váru vaxnir fim hjálmlaukar saman ok kvísluðust þar af margir laukar, ok ofarlega yfir höfuð mér bar einn laukinn; enn svá var hann fagr sem hann hefði gullslit". Þorleifr svarar: „Sé ek draum þinn; þar muntu eiga fim börn; frá þeim munu kvíslast margar ættir á Íslandi; enn ek mun eigi þar aldr ala, ok mun ek auka ætt mína annarsstaðar; enn hinn fagri laukrinn mun merkja þat, at einhverr maðr mun frá þér koma, sá er ágætr mun verða". Ok þat gekk eftir síðan, því frá Þorgilsi er kominn Þorlákr byskup hinn helgi. Þorleifr

mælti þá: „Þat dreymdi mik, faðir, at mér þótti Þórný systir mín gefa mér osthleif, ok váru af bárurnar". Þorgils mælti: „Þar mun af hit harðasta af kostum okkrum, er af váru bárurnar". Þá heyrðu þeir óp mikit; var þá kallat, at Íslendingar skyldi taka skip sitt. Þeir ganga út skjótt, ok sjá tvær konur; þær hurfu skjótt. Björn einn brauzt um í vök ok var brotinn í hrammrinn. Þorgils hleypr til ok leggr björninn með sverði; dó dýrit af því lagi. Þorgils hrífr þá til hlustanna, ok vill eigi at sökkvi dýrit; draga upp síðan ok gera til. Þorgils deildi þá stykki sérhverjum þeira, ok má af slíku marka, hversu þungan matarafla þeir áttu. Þorleifr mælti: „Matsparr ertu nú, faðir". Þorgils svarar: „Já son minn, þat hæfir at svo sé". Síðan snúa þeir til hafs ok róa fyrir framan margar víkr, ok er þeir kvámu fyrir eitt fjarðarmynni, þá gekk þeim með mikilli mæði; tekr þá nú at þyrsta fast; þeir váru fim saman með sveininum; þeir gerðust þá mjök máttfarnir af þorsta, enn var hvergi nær vatn. Þá mælti Starkaðr: „Þat hefi ek vitat menn hafa gert, ef líf þeira hefir við legit, at menn hafa blandat saman sjó ok hlandi". Þeir taka nú auskerit ok míga í, ok blönduðu við sjó, ok báðu Þorgils leyfis at drekka. Hann kvað várkunn á, enn kvaðst þó hvárki banna né lofa. Enn er þeir ætluðu at drekka, bað Þorgils þá fá sér, ok kvaðst skyldu

mæla fyrir minni. Hann tók við ok mælti svá: „Þú it argasta dýr, er ferð vára dvelr, skalt eigi því ráða, at ek né aðrir drekki sinn þarfagang". Í því fló fugl, þvílíkastr sem álkuungi, brott frá skipinu ok skrækti við. Þorgils helti síðan útbyrðis ór auskerinu. Síðan róa þeir ok taka sér vatn, ok var þat síð dags. Þessi fugl flaug í norðrætt frá skipinu. Þorgils mælti: „Seint hefir fugl þessi við oss skilit, ok taki nú allar gramir við honum; enn við þat megum vér una, at hann kom eigi því á leið sem hann vildi. At þrim nóttum liðnum sá þeir tjald af lérefti; þeir kendu, at þat var tjald Þóreyjar; fundu þar brytja Þorgils, ok spyrja hann, með hverri farandi hann hafði þar komit. Hann sagði þá kostaboð þeira Snækolls við sik, ef hann vildi eigi fara, at þeir mundu drepa hann. „Snækollr stakk mjóvu járni á Þóreyju". Þorgils svarar: „Eigi veit ek, hvers þú ert verðr, enn ósannleg þykki mér þín sögn, ok skaltu eigi lifa lengi". Þar var hann drepinn, ok grófu hann þar; fara síðan í brott. Nú tekr at hausta, ok kómu þá í fjörð einn, láta at landi, ok sjá, at þar var naust; brýna þar upp skipinu ok ganga frá sjó ok koma at bæ; þar var maðr úti ok heilsar á þá ok spyrr at nafni og þeir hann. Þessi kvaðst Hrólfr heita, ok bauð þeim þar at vera. Þat þiggja þeir, ok er Þorfinnr fenginn konum til geymslu, ok er honum mjólk

gefin; sagði hann mjólk föður síns ekki svá lita; eru þeir þar um vetrinn. Um várit býðr Hrólfr Þorgilsi þar at vera með sínum mönnum; enn þá bauð hann honum skip sitt, ef hann vildi brott fara. Þorgils þakkar honum, enn kvaðst skipit hafa vilja — „væri ok skylt at launa þér góðu". Hrólfr kvaðst ætla, at hann mundi gott af honum hljóta, — „því at þú munt í mikla virðing koma, ok ef svá væri, þá mættir þú mik í frið kaupa við bygðarmenn, því at ek em í ófriði við þá". Þorgils játar því, ok mæla þar hvárir vel fyrir öðrum; fara suðr fyrir land, ok koma í fjörð, ok lögðu í lægi; síðan tjölduðu þeir, ok í því bili sá þeir skip ok var þat kaupskip; sigldu þeir á fjörðinn, ok höfðu eitt veðr hvárirtveggi, og kvámu at einni lendingu. Þorgils mælti: „Þetta eru góð tíðindi; fari þit, Þorleifr ok Kolr, ok vitit, hverir þessir eru". Síðan fóru þeir, ok kvámu at skipinu, ok ganga út á þat. Aftr við lyftingina sat maðr í rauðum kyrtli, ok sprettr upp þegar ok fagnar Þorleifi. Var þar kominn Þorsteinn hvíti, fóstri hans ok stjúpfaðir. Hann spyrr at Þorgilsi. Þeir sögðu, at hann var þar. Þorsteinn fór til fundar við Þorgils; varð þar fagnafundr; kvaðst Þorsteinn koma af Íslandi, og kvað ráð hans standa heilt; kvaðst ekki þar til hans frétt hafa á fjórum vetum; sagði Þórnýju dóttur hans vera gifta Bjarna í Gröf Þorsteinssyni goða landnámamanns;

„ok er Þorleifr kom eigi aftr til Noregs, bjó ek skip mitt ok fór ek til Íslands ok var ek þar tvá vetr, ok frétta ek ekki þar til þín; fór ek þá hingat at leita þín“. „Góðs þótti mér at þér ván“, segir Þorgils. Menn kvámu brátt til þeira. Bóndi sá er þar bjó næst hét Þórir. Hann bauð Þorsteini til sín, ok þangat fór hann. Eiríkr rauði bauð Þorgilsi til sín, ok þat þektist hann. Þangat fóru tólf menn með honum. Þorgilsi er skipat gagnvert Eiríki. ok þar utar frá sat Þorleifr, þá Kolr, þá Starkaðr. Þorfinni var fengin fóstra, ok vill hann ekki mjólk drekka fyrr enn myrkt var; þá var hann af brjósti vaninn. Ekki var Eiríki margt til Þorgils, ok var vistin með minna þokka veitt enn Þorgils hugði. Þat frétti Þorgils, at þrælarnir váru þar í landi, ok lét eigi sem hann vissi.

25. Þat bar til um vetrinn, at bjarndýr lagðist á fé manna ok gerði mikinn skaða. Þat var einn tíma, at menn kvámu til kaupa við Þorgils, ok váru menn margir í útibúri því er varningrinn var í; þar var Þorfinnr. Hann mælti við föður sinn: „Hér er úti, faðir, rakki fagr ok mik ill“. Þorgils svarar: „Hirð eigi um þat, ok hlaup eigi út“. Sveinninn hljóp út sem áðr ok var þar bjarndýrit fyrir; þat svifti honum undir sik. Sveinninn kvað við hátt. Þorgils hljóp út með sverðit Jarðhúsnaut. Dýrit hafði leikit við

sveininn. Þorgils höggr á milli hlustanna á dýrinu ok klýfr hausinn ok fellr þat niðr dautt; enn hann tekr sveininn ok var hann lítt sakaðr. Verðr Þorgils nú ágætr af þessu verki, ok þótti stór heill til hans horfit hafa. Ekki fanst Eiríki til þessa verks, enn lét þó til gera dýrit. Sögðu þat sumir menn, at Eiríkr hefði haft á því fornan átrúnað. Þat er sagt um vetrinn, at menn sátu í náðahúsi í Brattahlíð, ok þó eigi allir senn, því at sumir stóðu fram í húsinu; þar var Kolr ok Starkaðr. Þat var tal þeira, at þeir fóru í mannjöfnuð ok töluðu um Þorgils ok Eirík: sagði Kolr Þorgils mörg afreksverk gert hafa. Þá svarar sá maðr er Hallr hét, — hann var heimamaðr Eiríks —: „þat er ójafnt", segir hann, „því at Eiríkr er höfðingi mikill og frægr, enn Þorgils þessi hefir verit í vesöld ok ánauð, ok óvíst er mér hvárt hann er heldr karlmaðr eða kona". Kolr svarar: „Mæl þú manna armastr", ok leggr hann í gegn með spjóti; fekk hann þegar bana. Eiríkr bað sína menn upp standa ok taka Kol. Kaupmenn allir hlaupa til ok veita Kol. Þorgils mælti þá: „Þat er næst, Eiríkr, at þú hefnir sjálfr heimamanns þíns". Nú eiga hlut í beggja vinir; þykkir eigi auðsóttlegt at fara at þeim. Nú sættast þeir með því, at þeir Þorgils ok Eiríkr skulu gera. Þeir verða vel ásáttir um gerðina; enn þó fækkaðist síðan með þeim, ok ætlar Þorgils þar ekki langvistum at

vera. Um vetrinn bar þat til, at mein mikit var at útilegumönnum. Þorsteinn hét sá er fyrir þeim var. Þeir váru þrír tigir ok sekir allir. Urðu menn af þeim fyrir ránum miklum ok sögðu til Eiríki. Þeir lágu í eyjum nökkurum í Eiríksfirði Eiríkr berr upp mál þetta fyrir Þorgilsi ok kvaðst vilja hans liðsinni til hafa. Þorgils kvaðst eigi til þess farit hafa til Grænlands at leggja sik í hættu við illmenni; kvaðst ilt hlotit hafa af Eiríki, ok kvaðst þó eigi nenna at synja ferðarinnar fyrir nauðsyn landsmanna, ok kvaðst búinn þá er Eiríkr vildi fara, enn kvaðst vilja gera til lykta áðr sín erendi, — „ok vertu þá búinn, er ek geri þér orð". Eftir þat fóru þeir til skips ok ætluðu at fara um hina vestri bygð, því at menn höfðu eigi goldið Þorgilsi bjarngjöldin. Þorgils færir fram sýknu Hrólfs, svá at hann skyldi vera friðheilagr. Enn er Þorgils kom í vestri bygð, tók við honum sá maðr, er Bjálfi hét. Hann kvaðst mikla þökk kunna hans þarkvámu, — „skal ek taka saman fé þitt, því at þú ert frægr maðr ok muntu mér at liði verða, því at ek em í nauðum staddr. Hér liggja fyrir eyjar þær, er ránsmennirnir eru í, ok ætlar höfðingi þeira hingat ok taka á brott dóttur mína; vil ek at þú sér hér til trausts ok varnar". Þorgils kvaðst þat gera mundu. Bóndi ferr nú, ok tekr saman féit ok koma eigi víkingarnir. Bóndi kemr heim. Þorgils mælti þá: „Þú hefir kostat oss, bóndi,

enn vér höfum gert þér ekki til gagns svá búit. Nú mun ek fara til móts við víkingana, því at ósýnt er um þinn frið, þegar vér erum brottu". Bóndi þakkar honum, enn kvað þó mikit í hættu, þar er Þorgils var ok hans menn.

26. Nú býr Þorgils skip sitt ok ferr með þrjá tigu manna. Hann sendi orð Eiríki, at hann kæmi með jafnmarga menn. Ok er Eiríki kvámu orðin, kvaðst hann mundu koma ok verða eigi seinni til eyjanna enn þeir. Þeir Þorgils kvámu nú við eyna og var Eiríkr eigi þar kominn. Þorgils gerir þá ráð við menn sína. „Leitt er mér", segir hann, „frá at hverfa, enn sjá þykkjumst ek Eirík í gegnum; hann ætlar at vísa oss á illmenni þessi, ok hyggr at vér munum eigi nenna frá at hverfa, þótt hann komi eigi". Ekki höfðu víkingar til lands komit síðan Þorgils kom í vestri bygð. Sá maðr var á Grænlandi, er Án hinn heimski hét; hann hljóp um alt land kunnr öllum mönnum. Þorgils lá í einum leynivági og hafnleysu. Eitthvert sinn stígr Þorgils á bát ok rær frá skipinu. Hann sér matsveina á landi ok höfðu graut í kötlum. Þorgils hafði vánd klæði, er hann kom til þeira. Þeir spurðu hverr hann var. Þorgils svarar: „Ek heiti Án". Þeir hlógu at honum, enda lét hann heimsklega. Hann spyrr, hvar höfðingi þeira er; þeir sögðu hann vera í eynni skamt í brott ok þangat ván til þeira um kveldit. Þeir

færðu hann í reikuð. Ferr Þorgils nú til báts síns ok hvelfir honum undir sér. Þeir hlógu at honum og mæltu: „Undarlega bregðr nú við“, sagði annarr. „Hvat er þat“, sagði félagi hans. „Maðr er kominn í bygðina sá er Þorgils heitir, mikill ok frægr, ok því kemr höfðingi várr eigi til lands; ok heillabrigði er nú vorðit. Ek heyrða í morgin, er ek kom út, þetta mæla skipin. Þat skip, er Stakanhöfði hét, mælti þetta: „Veiztu þat, Vinagautr, at Þorgils skal eiga okkr“. „Veit ek þat“, sagði annat skipit, „ok þykki mér þat vel“. „Ok ætla ek“, segir hann, „slíkt fyrir tíðindum“. Nú ferr Þorgils aftr til skips síns. Í þat mund róa víkingarnir at lægi. Þorgils leggr þá at þeim; váru víkingarnir komnir til skála; koma þeir Þorgils þá á óvart, ok lætr hann þegar leggja eld í skálann; varð lítil vörn af víkingunum; gefa þeir sik upp ok beiða griða. Þorgils kvað þess enga ván fyrir mörg illvirki, er þeir höfðu unnit. Var lið þeira alt drepit, utan þeir buðu formanni þeira grið. Hann kvaðst eigi þat þiggja vilja, — „því at ek verð yðr aldri trúr“. Hann var þá höggvinn. Þeir tóku þar fé mikit, ok höfðu þat með sér ok svá skipin, Stakanhöfða ok Vinagaut; fóru nú til lands; tók Bjálfi vel við þeim. Þorgils gaf mörgum mönnum fé, þeim er mist höfðu fyrir víkingunum, ok hefir þó mikit sjálfr. Verðr hann nú vinsæll af þessum verkum. Hrólfr var þá norð-

an kominn ok í frið tekinn. Þorgilsi líkar illa við Eirík. Þorgils spyrr til Snækolls ok kvaðst vilja finna hann. Þorsteinn hvíti kvað betr fallit, at hann seldi Snækoll við verði enn dræpi hann. Þat gerði Þorgils. Þrælarnir höfðu fengit góð kvánföng. Þorgils tekr fé alt af þrælunum, enn seldi þá í þrældóm. Eftir þetta fór Þorgils brott með góðri sæmd ok virðing; láta í haf; berr þá at Írlandi, koma vestan at landinu; tala nú um, hvárt þeir skuli þar vera um vetrinn, eða brott halda. Þorsteinn kvað óráðlegt brott at halda, er sumar var mjök áliðit. Tóku menn sér vistir nær skipi. Þorgils var á vist með þeim manni, er Anakol hét; var honum þar blíðlega veitt. Nú líðr á vetrinn. Anakol var vanr at drekka í brottu um hálf jól. Hann bauð Þorgilsi at fara með sér. Hann þá þat. Þeir Kolr ok Starkaðr váru heima meðan til umsjár við Þorfinn. Giparr hét þræll Anakols; hann bað Kol drekka karlmannlega. „Er þat auðsætt“, sagði hann, „at þér þykkist mikils verðir“. Kolr kvaðst ætla at ráða drykkju sinni, enn hann eggjan sinni. Giparr ámælti honum mjök, ok þar kom, at hann laust Kol með horni, ok bað hann þat hafa fyrst, ok bíða svá hins verra. Starkaðr gekk á milli, ok vildi eigi hefna láta fyrr enn Þorgils kæmi heim. Nú koma þeir Þorgils ok bóndi heim, ok er þeim sagðr þessi atburðr. Þorgils kvað þat vel vera, þótt eigi

hefði hefnt verit — „höfum vér þegit góða vist í vetr hjá bónda; nú vil ek til bóta mæla“, ok svá gerði hann. Bóndi kvaðst ekki þræla mundu mun gera, þótt þeir hnippist. Þorgils kvað eigi vel svarat. Ok er boðsmenn váru brott farnir, þeir er drukkit höfðu þar efra hlut jólanna, tóku þeir Þorgils Giparr ok drepa hann eftir jólin. Síðan fóru þeir Þorsteinn til skips ok bjuggust til varnar. Þeir sá lið mikit fara með skjöldum, eigi færa enn hundrað manns. Þá mælti Þorgils: „Má vera, at oss sé skjótt fullliða“. Þá berr brátt at, ok tók höfðingi þeira til orða: „Þat var mér þá í hug, er Þorgils þessi gaf í mitt vald systur mína, at eigi munda ek efla flokk í móti honum“. Þar var kominn Hugi jarl, ok bauð þeim með sér at vera, ok þat þágu þeir. Hugi lét bæta skip þeira, ok váru þeir með honum þat er eftir var vetrar. Systir Huga lifði ok fagnaði þeim vel. Móðir hennar var önduð. Jarl lét heimta saman fé Þorgils ok til skips færa, ok setti málum þeira svá, at þeim hugnaði vel, ok gaf þeim gjafir áðr þeir færi brott.

27. Síðan létu þeir í haf ok velktust úti lengi ok kvámu við Hálogaland um haustit, ok brotnaði kjölrinn undan skipinu. Björn hét góðr bóndi. Hann tók við Þorgilsi, Þorfinni ok Kol, enn Þorsteinn, Þorleifr ok Starkaðr vistuðust þar í nánd. Snemmendis bættu þeir skip sitt.

Sá maðr hvarflaði þar um land, er Randviðr hét; hann var illmenni mikit. Hann kom til Bjarnar bónda, ok kvaðst vilja taka við dóttur hans, er Ynghildr hét, eða berðist við hann, ef hann vildi þat heldr. Björn vildi berjast við þenna mann. „Eigi vildum vér“, segir Þorgils, „at þú hefðir þik í hættu fyrir illmenni þetta, ok vil ek heldr berjast við hann“. Þorgils finnr Randvið, ok bað hann láta bónda vera í friði, gamlan mann. Hann kvaðst einskis mundu hans orð um þat virða. Þorgils mælti: „Ek vil leysa bónda“. Þorgils gengr á hólm við Randvið ok höggr þegar skjöld hans ónýtan; því næst höggr hann kappann sundr í miðju, enn við höggit skaut Randviðr sverðinu utan á kné Þorgilsi ok særði hann. Þat sár gröri svá, at fótr hans sá var skemri síðan ok varð hann aldri óhaltr. Björn þakkar honum vel, ok bauð Þorgilsi fé, enn hann kvaðst þat eigi til fjár gert hafa. Skildu þeir vinir.

28. Eftir þat létu þeir í haf ok höfðu harða útivist, þar til er þeir sá land. Þá tók af byrina ok kom á norðanveðr hvast, ok rak þá undan tólf daga. Síðan kom sunnanveðr hvast, ok sigldu tvau dægr at landinu. Þá vildi Þorgils eigi lengr sigla láta. Hann var þá tvau dægr í austri. Þá höfðu gengit átta áföll. Starkaðr bauð honum, at fara frá austri. Þá kom áfall hit níunda, ok var þat mest; þat rak Þorgils af austrbitanum, ok sló sveininn Þorfinn ór

knjám honum ok utanborðs. Þá mælti Þorgils: „Sú bylgja gekk nú yfir, at eigi þarf at ausa". Báran kastaði inn aftr sveininum lifanda. Hann mælti þá: „Stórum stöplar nú yfir, faðir minn". Þorgils mælti þá: „Ausi hverr sem má". Þeir gerðu svá, ok gátu upp ausit. Samdægris kom blóðspýja at sveininum, ok andaðist hann. Tveim náttum síðar þá sá þeir Hjörleifshöfða. Þeir kvámu í Arnarbælisós. Nú vildu þeir fara með lík Þorfinns til kirkju. Þorgils kvað þá lengi fylgzt hafa; sagði þá ok eigi at svá búnu skilja mundu. Þorsteinn spurði Starkað, hvárt hann vildi heldr teygja Þorgils á land eða fara með líkit til graftar.

29. Sigmundr hét maðr. Hann heimti skiptoll af Þorgilsi, því at hann átti land at annast þar er þeir váru komnir. Nú gerðu þeir Þorsteinn ok Sigmundr þat ráð, at þeir hniptust við. Þá sagði Kolr Þorgilsi, at Þorsteinn þyrfti manna við. Þorgils hleypr þegar á land, ok beit þetta ráð; urðu þeir Sigmundr ok Þorsteinn vel sáttir. Kolr tók lík Þorfinns og gróf í kirkjugarði. Ok er Þorgils verðr varr við, hvat Kolr hafði gert, varð hann reiðr mjök ok hét honum bana. Kolr kvað þat tilvinnanda, ef Þorgils raknar við þá heldr enn áðr. Ok við umtölur Þorsteins sættust þeir. Fjögr dægr hafði Þorgils hvárki mat né svefn. Þorgils kvaðst mundu várkynna konunum, þótt þær ynni brjóstbörnum meira

enn öðrum mönnum. Litlu eftir þing kvámu þeir Þorgils út, ok fór hann heim í Traðarholt ok Þorsteinn með honum ok aðrir félagar. Hæringr bróðir hans tók við honum vel, ok vildi, at Þorgils tæki við fjám sínum. Þorgils kvaðst eigi vilja viðtaka fyrr enn at vári. Þorleifr fór utan samsumars; skildu þeir Þorgils vel sitt félag. Þorgils var í Traðarholti um vetrinn ok þeir bræðr með honum, Kolr ok Starkaðr; með honum váru fleiri menn, þótt eigi sé nefndir. Hæringr veitti þeim vel. Þorgils mælti eittsinn við bróður sinn: „Einn hlutr þykki mér at við þik, frændi, er þú lézt svá mikit fé fylgja dóttur minni Þornýju, þá er þú giftir hana Bjarna í Gröf“. Hæringr svarar: „Vel þótti þá sét fyrir kosti hennar, er hon hafði hundrað hundraða, enn ef þér þykkir nökkut oftekit, þá haf af mínu fé slíkt er þér líkar“. Þorgils vildi þat með engu móti.

30. At liðnum vetri tekr Þorgils við búi sínu ok öðrum fjárhlutum. Feldu menn þegar mikla virðing til Þorgils. Hann var heldr fár við Bjarna mág sinn. Um várit kom fjölment til Árnessþings; kom þar Þorgils ok Bjarni mágr hans ok Þórný dóttir hans. Þorgils gekk einn morgin til búðar Bjarna, ok tók sverðit Jarðhúsnaut í hönd sér; ok er hann kemr í búðardyrnar, sér Þórný dóttir hans, at hann er kominn, ok bað Bjarna upp standa; kvað honum

eigi hlýða svá búit, sagði föður sinn reiðan. Bjarni spratt upp þegar, því at hann var vitr maðr, ok gekk í móti Þorgilsi ok fagnar honum vel, ok bauð honum þar at vera, — „ok alt mitt góz er þér heimolt til þess að þér megi þá betr líka við mik heldr enn áðr“. „Þetta er allvel mælt“, segir Þorgils, „ok skal þetta þiggja, ella óvíst hversu farit hefði“. Bjarni bauð honum þá til heimboðs. Þorgils kvaðst fara mundu af þinginu með honum ok hafa brott fé slíkt er honum líkaði. Bjarni bað hann því ráða, ok koma þeir í Gröf ok lítr Þorgils á féit, ok kvaðst brott mundu hafa tuttugu kýr ok hundrað ásauðar. Þórný bað hann hafa slíkt er hann vildi, ok sagði at þat mundi bezt gegna, at hann réði fyrir. Maðr hét Þórólfr; hann hafði verit með Þórði föður Þorgils; hann átti fé at Þorgilsi, ok beiddi Þorgils, at hann mundi gjalda Þórólfi sex tigu hundraða. Bjarni hét at hann skyldi ráða; skildu við svo búit; ok er Þorgils kom heim, kom þar Þórný dóttir hans. Þorgils spyrr, hvat hon vill. Hon sagðist vilja fylgja fé sínu, ef honum þætti þat meiri sómi at skilja með þeim Bjarna, — „ok ráða þess manns traust undan mér, er þér er mestr bati í, ok þér er sjálfrátt, at láta þinn hlut fyrir neinum manni, ef þit eruð at einu ráði báðir“. Þorgils svarar: „Vel ferr þér, dóttir, ok vel ferr ykkr báðum; nú skaltu heim fara ok vil ek eigi skilja ráðahag

með ykkr Bjarna"; ok leggr þeim nú svá penninga, at þeim vel líkar. Ok um sumarit býðr Þorgils Bjarna ok báðum þeim heim í Traðarholt, ok þágu þar góðar viðtökur, ok miklar gjafir, ok er nú góð vinátta með þeim Bjarna. Einnhvern tíma segir Þorgils Bjarna, at hann vill leita sér kvánfangs. Bjarni kvaðst þat gjarna vilja: „Þú skalt biðja Helgu, dóttur Þórodds goða í Ölfusi Eyvindarsonar, frænda síns". Enn þar var svá farit frændsemi, at móðir Þórodds var Þórvör, dóttir Þormóðar, enn Þórvé var móðir Þorsteins goða, föður Bjarna spaka. Þorgils vekr nú bónorðit. Skafti tók því seint ok svá Helga sjálf; þótti maðr stórlyndr ok þó heldr gamall. Annarr maðr bað ok Helgu; var þat Ásgrímr Elliða-Grímsson. Svarar Skafti þar vel til; enn Þóroddr vill heldr gifta Þorgilsi. Nú var þetta talat á þingi, ok var ekki at gert. Líða nú þau missiri. Ok annat sumar eftir ríðr Þorgils til skips í Einarshöfn. Hann fréttir til ferða Skafta, ok vildi fyrir víst finna hann. Þorgils reið til Flóagafls við sétta mann. Þeir váru með honum bræðr, Kolr ok Starkaðr, ok Þórólfr frændi hans ok tveir húskarlar. Þeir váru í hrísum nökkurum, ok bíða svá Skafta. Þetta var nær Kallaðarnesi. Skafti sá frá ferjunni, at hestar með söðlum gengu með ánni. Skafti sagði, at þeir mundi aftr snúa; kvaðst frétt hafa, at síðarr mundi betri kaupin, ok fóru þeir

heim. Þóroddr spurði, hví hann færi svá skjótt aftr, — „eða hræddist þú hann hraunskeggjann Þorgils? ok þætti mér þat betra, at ríða óhrædd-um um heraðit og gifta honum Helgu, enn vera hvergi óhræddr um þik". Á þingi um sumarit var talat um gjaforð Helgu; dregr Þóroddr fram með Þorgilsi, enn Skafti með Ásgrími. Þóroddr mælti þá: „Ek kann sjá, hversu fara mun, ef Þorgilsi er synjat konunnar, þá mun þat margra manna vandræði, enn ek væntir með vingjöfum góðum, at Ásgrímr láti óhappalaust". Nú við þessi atkvæði Þórodds var þat afráðit, at Þor-gilsi var föstnuð Helga, ok var brúðkaup at Hjalla; þá var Þorgils hálfsextugr. Ferr hann nú heim í Traðarholt með Helgu, ok var hon mjök fálát. Ok eittsinn er Þorgils var á brottu, at byggja jarðir sínar, kveðst Helga vilja fara til Hjalla ok heim um kveldit, ok bað húskarl einn fara með sér. Ok er þau koma til Hjalla, kvað Helga húskarlinn eigi þurfa sín at bíða. Skafti tók vel við Helgu, enn Þóroddr illa; er hon þar margar nætr. Þorgils kemr heim ok lætr sem hann viti eigi. Ok einn dag býr hann ferð sína ok ríðr til Hjalla, ok váru menn at mat. Þorgils gengr með borðum alvápnaðr ok at Helgu, tekr í hönd henni ok leiðir hana út, ok sýndist þeim maðrinn, sem inni sátu, eigi dællegr. Skafti biðr menn eftir sækja. Þóroddr svarar: „Þor-gils sækir eftir sínu, ok skal mönnum eigi hlýða

at fara eftir honum". Þorgils ríðr nú heim, ok sendir hann orð Skafta, at þeir hittist; er nú svá gert; sættast nú við umstilli Þórodds ok gerðist vinátta með þeim ok varð Þorgils höfðingi ok virðingamaðr mikill.

31. Frá því er sagt eitthvert sinn, at þau Þorgils ok Helga sátu úti, ok hrein hænan við hananum, enn haninn leggr at henni ok berr hana, þartil er hon mæðist. Þorgils mælti: „Sér þú, Helga, sameign þeira hana ok hænu". Helga svarar: „Hvers er þat vert"? segir hon. „Svá má vera", segir Þorgils, „annarra viðreign". Gerast nú góðar samfarar þeira. Son áttu þau Þorgils ok Helga, er Grímr glömmuðr hét. Þorgils var nú gamall ok þó hraustr. Sá maðr bjó skamt frá Þorgilsi er Sámr hét; kona hans hét Þorfinna. Sá maðr var þar í sveit, er Bjálfi hét, óeirðarmaðr. Hann glapti konu Sáms ok settist í bú hans löngum, enn heitaðist við bónda. Honum líkar þetta illa. Bjálfi bauð bónda hólmgöngu, — „ella gef upp konu þína". Sámr ferr nú at finna Þorgils, ok segir honum at Bjálfi bauð honum einvígi. „Ek skal hjálpa við þínu máli", segir Þorgils. Ferr Sámr nú glaðr heim. Annan dag ferr Þorgils ok hittir Sám. Hann fagnar honum vel; ok litlu síðar kom Bjálfi ok spurði, hví hann væri þar, ok kvaðst enga þökk kunna hans kvámu. „Eigi ferr ek at því", segir Þorgils, „því at vel má ek þar

koma sem þú kemr, ok þar sem þú hefir boðit Sámi einvígi, skaltu mér mæta enn eigi honum“. Bjálfi svarar: „Þat kemr til þess, at Sámr greyit þorir eigi at berjast við mik“. Nú ganga þeir á hólm, ok er eigi sagt frá viðskiftum annat enn Þorgils drepr Bjálfa, ok frelsti svá bónda; — „ok nauztu þess at“, segir Þorgils, „at þú vart svá nær mér“. Ásgrímr Elliða-Grímsson var höfðingi mikill ok framr, ok átti skip í ferðum. Hann átti tvá sonu, ok hét hvárrtveggi Þórhallr. Hinn ellri Þórhallr var þroskaðr mjök þá er þetta var. Gunnvör hét dóttir Bjarna í Gröf; hon var eigi dóttir Þórnýjar. Gizorr hvíti bjó þá í Höfða ok átti Þórdísi dóttur Þórodds. Móðir Ásgríms var Jórunn Teitsdóttir. Þorgils átti land nær skipalægi, ok lá þar á hafnartollr, ok heimtir sá maðr skiptollinn, er á landinu bjó, ok galt Ásgrímr aldri toll þeim, er á landi Þorgils bjó.

32. Eitthvert sinn hittir Þorgils Ásgrím ok biðr at hann minnist í nökkuru um tollinn. Ásgrímr segir, at skip koma þar sem auðit verðr, enn kvaðst eigi vanr at gjalda skiptolla sem smábændr, ok bað hann eigi heimta slíkt. Þorgils kvaðst þat fyrir annars hönd gera, enn eigi fyrir sína, ok skilja þeir nú við svá búit. Um várit váru menn kvaddir af Ásgrími til skipdráttar, ok kom fjöldi manns. Pyttar váru um sandana víða, ok váru fullir með vatni, þó at

fjaran væri. Ásgrímr tók á festum í fremra lagi, ok váru þar mest konur hjá honum; hann var í litklæðum; tóku nú fast á. Maðr reið á landinu fyrir ofan mikill vexti ok hafði bolöxi í hendi. Hann horfir á skipdráttinn. Ásgrímr eggjar nú fast, at menn herði sik vel. Ok er Þorgils var kominn at flæðarpyttinum, sá hann at Ásgrímr helt á strenginum; hleypr hann þá til ok höggr strenginn ok verðr aftrhlaupit hart, ok hrapar Ásgrímr í pyttinn ok konurnar á hann ofan. Vurðu öll klæði Ásgríms vát ok þrekkótt ok svá hann sjálfr. Þetta þykkir honum mikil svívirðing ger til sín; verðr nú víss, hverr gert hefir, ok kvað þá Þorgils varla mega við svá búit skilja. Þórhallr bað hann utan fara, — „ok megi þá sjatna þessi óþokki, er í millum ykkar er". Ásgrímr kvaðst ráða mundu sjálfr ferðum sínum. Þat var einnhvern tíma, at Þórhallr bað Ásgrím föður sinn fara með sér til kvánbæna til móts við Bjarna bónda í Gröf. Ásgrímr segir, at þat var í mörgu lagi góðr kostr, — „enn ilt þykki mér, at Þorgils er þar nökkut við riðinn". „At Þorgilsi er ekki mein", segir Þórhallr. Síðan fara þeir. Bjarni svarar vel, ok er þessum ráðum ráðit. Ásgrímr biðr, at Þorgilsi skuli eigi bjóða til boðsins. Bjarni svarar, ok kvaðst honum mundu allvel fagna, ef hann kæmi, — „enn gera eigi mann til hans fyrir bæn þína". Bjarni býst nú við brúðkaupinu. Einn dag kemr Þór-

nú inn, ok segir at maðr reið ór skógum neðan, — „ok er líkr föður mínum“. Bjarni gekk út, ok var Þorgils kominn ok þræll hans með honum. Bjarni fagnaði honum vel. Þorgils mælti: „Hví bautt þú mér eigi til boðsins, mágr“? „Þér er jafnan sjálfboðit“, segir Bjarni, „ok þá velkominn, er þú vill verit hafa“. Ásgrímr kom um kveldit, ok gekk Bjarni í móti honum ok fagnar honum vel. Þá spurði Ásgrímr, hvárt Þorgils væri þar. Hann kvað hann þar vera, — „ok mun hann hér dveljast; gerða ek nú sem þú mæltir, at ek bauð honum eigi, enn ávalt skal hann vera hér hjá mér, er hann vill“. Ásgrímr verðr óðr við, ok vill ríða heim. Þórhallr biðr hann eigi þat gera; ok þat verðr, at hann er þar, ok er heldr óglatt um boðit. Ok er menn búast frá boðinu, sjá menn at þeir fara húsa á milli Ásgrímr ok Kolr þræll, ok töluðu. Nú ríða menn um kveldit heim. Þorgils bóndi ok þræll hans Kolr riðu síð um kvöldit ofan hjá húsatóftum. Ásgrímr hafði fengit þrælnum þrjár merkr silfrs til höfuðs Þorsteini. Kolr hafði hest latan, ok hinkaði hestrinn undir honum. Þorgils laust þrælinn ok fell fésjóðrinn undan yfirhöfn hans. Þorgils spyrr, hvaðan féit komi at. Þræll-inn sagði sem var. Síðan drap hann þrælinn þar sem nú heitir Kolslækr. Nú þykkir Þorgilsi Ásgrímr sannr at fjörráðum við sik. Lætr nú safna mönnum ok verða vel sex tigir; ætlar

nú at fara stefnuför til móts við Ásgrím. Nú hittir Gizurr hvíti Þorgils, ok spyrr, hversu hann ætlar til um ferðar sínar. Hann kvaðst ætla at sækja heim Ásgrím Elliða-Grímsson. Gizurr svarar: „Þat er óráðlegt, því at hann er miklu fjölmennari enn þú.“ Þorgils kvaðst eigi hirða um fjölmenni hans. Nú letr Gizurr ferðarinnar, ok at bæn hans reið hann í Eyna, ok kvaddi níu búa. Eftir þat fara þeir í brott, ok þykkir sem lögfult sé.

33. Nú koma menn til þings fjölment. Skafti spyrr mág sinn Þorgils, hvern málatilbúnað hann hefði haft. Hann kvaðst hafa níu búa kvadda. Skafti svarar: „Var-at af vöru, sleikti um þvöru, sæll mágrinn, láttu niðr detta, engu er nýtt“. „Hví mun þat sæta?“ segir Þorgils. Skafti svarar: „Kunnig eru mér lög, mágr“, sagði hann, „svá at ek sé gerla, at engu er nýtt tilbúit, ok er betr at niðr falli, því at svá hafa farit skifti ykkur, at þú hefir vanvirðu enga af fengit“. Sefast Þorgils nú við umtölur mága sinna. Ríða menn nú af þingi, ok falla niðr þessi mál öll.

34. Helgi hét austmaðr, er út kom í Einarshöfn, ok átti ferð upp í herað, ok fór með varning sinn upp í Þrándarholt. Þorgils reið at ór Gröf. Þeir riðust á móti Helgi ok Þorgils ok riðu hart. Ok er þeir riðust á víxl, stakaði Þorgils mjök svá af baki, ok hló at honum við

austmaðrinn, enn Þorgils var allbjúgr á baki, því at veðr var kalt. Helgi mælti þá: „Lítt sér þat nú á þér, Þorgils, at þú hefir verit kallaðr garpr mikill, enda ertu nú gamall“. Þorgils svarar: „Ekki hafa menn þat *gert, at fœra spott at mér*“. En svá hæðiligr ok gamall sem þér þykkir ek vera, þá býð ek þér þegar í stað einvígi, ok er þá fullreynt, hverr af öðrum berr“. Helgi kvað enga ván í, at hann hrykki eigi við, „ok mun lítill frami í, at bera af fretkarli þínum“. Austmaðrinn hafði bolöxi í hendi. Þorgils mælti: „Hvassara vápn muntu hafa þurfa, ef bíta skal höfuðbein mín“. Þorgils hafði sverðit Jarðhússnaut ok alvápnaðr, ok hljóp geist at honum, ok höggr til hans með sverðinu, ok kom á öxlina, ok vanst honum þat skjótt til bana. Þorgils var þá sjautugr, ok kvað þetta verit hafa hit mesta glappaverk, ok kvaðst þetta mundu bæta. Tveim vetrum síðar kvámu tveir bræðr Helga út, ok varð eigi vart við skipkvámuna; hét annarr Einarr enn annarr Sigurðr. Þeir fóru þegar í Traðarholt, ok var þat um kveld, ok váru eigi í almenningshúsum. Ok um morgininn, er verkmenn váru farnir til starfs, fóru þeir bræðr heim í bæinn, ok námu staðar við skáladyrr, ok töluðust við um hríð, hversu þeir skyldi með fara. „Eigi þykkir mér gott, at drepa gamlan mann“, segir Einarr. Þorgils heyrir

nú þeira umræðu, ok sprettr upp þegar ok tekr sverðit Jarðhússnaut, ok bað þá at ganga, ef þeir vildi. Einarr mælti: „Ekki þarf at eggja okkr til bróðurhefnda, því at fullvel megum vér þik yfirvinna, ef vit viljum; enn eigi skal þér nú, bóndi, nökkurn ófrið gera, ok skal nú vera annat erindi okkart bræðra“. Þorgils tók þessu vel ok svarar: „Ek em ok þess miklu fúsari, því at ek þykkjumst sjá gerla, at þú munt vera góðr drengr, ok þar sem ek drap bróður ykkarn, þá vil ek þat fullu bæta, ok vil ek, Einarr, gefa þér sverðit Jarðhússnaut, því at mér lízt svá á þik at þú megir þat bera. Bróður þínum vil ek fá fim merkr silfrs“. Síðan skildu þeir með góðum vinskap, ok fóru þeir bræðr utan eftir þat.

35. Þat var einn tíma, at þau Þorgils ok Helga fóru til Hjalla til heimboðs. Ok eftir þat tók Þorgils bóndi sótt; hann var þá hálfníræðr; hann lá í viku, ok andaðist síðan. Þessu nærri andaðist Þóroddr bóndi ok Bjarni bóndi hinn spaki. Váru þeir allir jarðaðir at þeiri kirkju, er Skafti lét gera fyrir utan lækinn, enn síðan váru bein þeira færð á þann stað, er nú stendr kirkjan, því at Skafti hét at gera kirkju, þá er Þóra braut fót sinn, þá er hún var at léreftum sínum. — Þorgils örrabeinstjúpr þótti hinn mesti merkismaðr, vinfastr ok vel stiltr, þrautgóðr, djarfr ok þó stórráðr, ef honum var í móti gert,

þoldi vel ok karlmannlega stórar mannraunir. Frá honum er kominn mikill ættbogi. *Ok lýkr þar sögu þessi.*

Nöfn.